Doğan Kardeş

Mart 1958 ★ 100 Kuruş

AVCI DAYININ MACERALARI

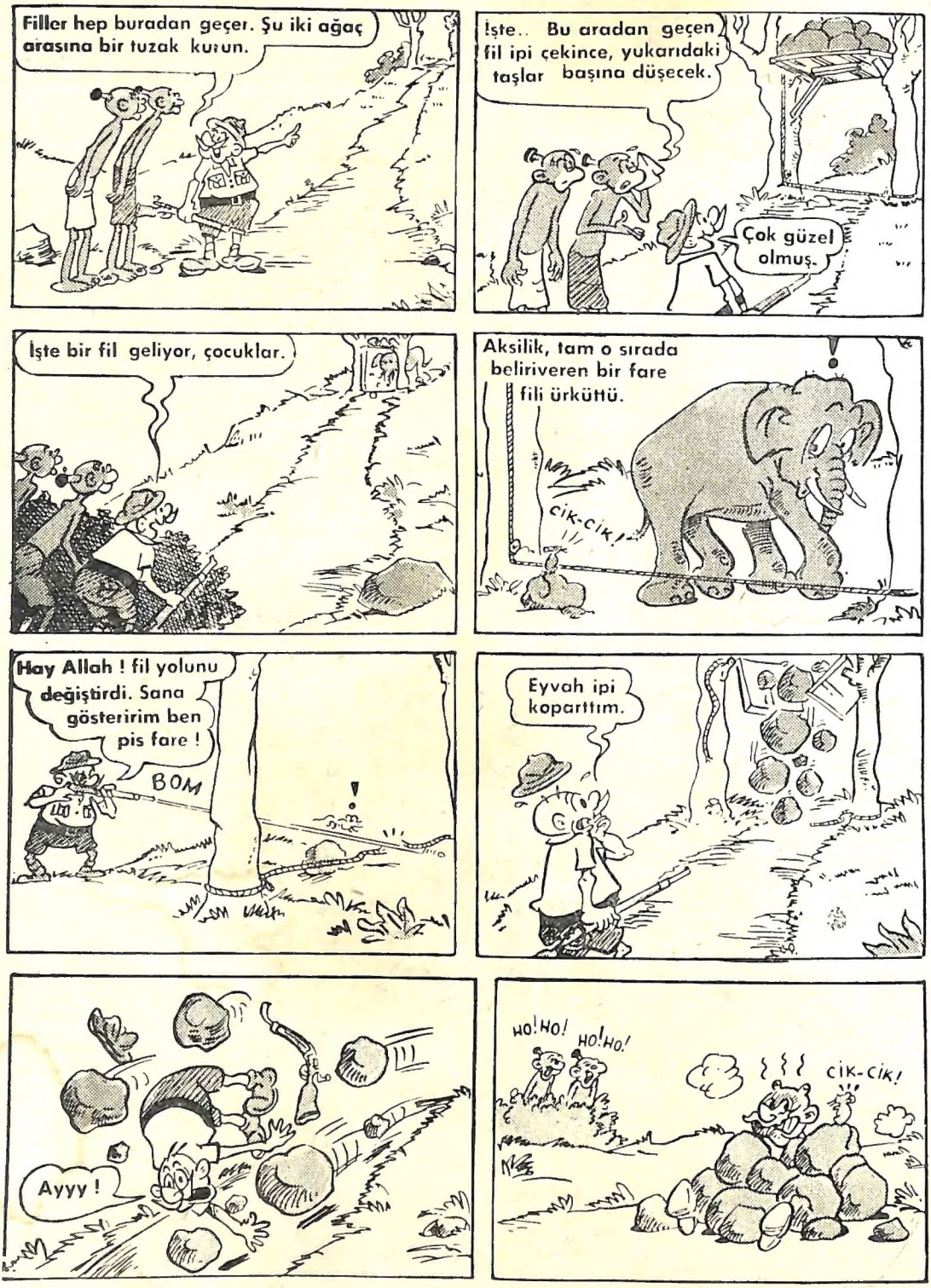

Kapak resmimiz : BARIŞ KARCI

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Kuruluşu : 23 Nisan 1945

Sayı : 468 _ Mart 1958
Fiatı : 100 kuruş

Her ayın başında çıkar aylık çocuk dergisi * Sahibi : Kâzım Taşkent * Yazı işlerini fiilen idare eden : Şükrü Enis Regü * Yazı işleri bürosu : Galata, Kuledibi, İlk Belediye Caddesi, Küçük Hendek Sokağı No. 27, Kat 1 * Mektup adresi : Posta Kutusu : 217 - Beyoğlu * Telefon : 44 74 36 - 44 05 39 * Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler Divanyolu, Klotfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır * Yayınevi telefonu : 27 34 54 * Abone şartları : Yıllık 12 lira, altı aylık 6 lira * Yurt dışı iki misli * Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez * Basıldığı yer : Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi - İstanbul

☆

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları

Yapı ve Kredi Bankasının kültür hizmetlerinden biridir.

BİR RİCA

Arkadaşlarınıza lütfen haber veriniz!

Doğan Kardeş dergisi, memleketimizin en güzel, en faydalı çocuk dergisi olmak için elinden geleni yapıyor. Biliyorsunuz ki, Doğan Kardeş bir liradır. Yalnız Yapı ve Kredi Bankası, müşterilerinin çocuklarına bir hizmet olmak üzere, maliyetinden daha ucuza, yâni yıllığı — 12 sayısı — 6 liraya abone yapmayı kabul etmiştir. Böylelikle Doğan Kardeş'in bir sayısı elli kuruşa düşmüş oluyor.

Bunu, lûtfen, bütün arkadaşlarınıza haber veriniz ki, onlar da bu fırsattan faydalansınlar. Doğan Kardeş'in kardeşlerini elbirliğiyle çoğaltalım.

Yeni Bir Doğan Kardeş Kitabı
BİNBİR GECE MASALLARI

Doğan Kardeş Yayınevi size çok güzel bir masal kitabı daha hazırladı : **Binbir Gece Masalları.** Bütün dünya dillerine defalarca çevrilmiş, filimlere konu olmuş olan bu masallar, herkesin, her zaman ilgi duyacağı hoş, eğlenceli olaylar, meraklı maceralar, tatlı hayallerle örülmüştür.

Doğan Kardeş'in Güzel Kitaplar Serisinde çıkan **Binbir Gece Masalları,** Halit Fahri Ozansoy tarafından dilimize çevrilmiştir.

İyi kâğıda basılmış, bez cildli, renkli, resimli, lüks baskı 10 lira.

MASAL BAHÇESİ

Bu kitap, sizi bir masal bahçesinde gezdirecektir. Orada, dünya edebiyatının en olgun yemişlerine raslıyacak, bir bir, onları tadacaksınız. Kitaptaki hikâyeler tanınmış yazarların yüzlerce eseri arasından seçilerek güzel bir türkçe ile dilimize çevrilmiştir. İyi kâğıda basılmış, bez ciltli, resimli, 10 lira.

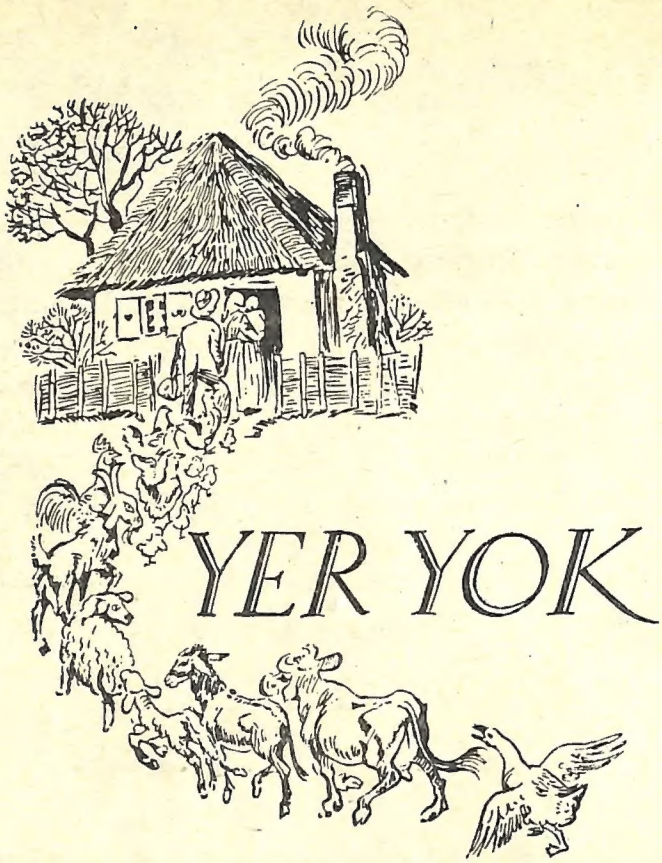

YER YOK

BUNDAN yıllarca önce Nasrettin Hocanın yaşadığı şehirde, fakir bir karı koca vardı. Bunlar küçük bir kulübede oturuyorlardı. Günlerden bir gün bir mektup aldılar. Mektup kızlarından geliyordu. Kız yazdığı mektupta kocası ve çocuğuyla birlikte onlarda bir hafta, on gün kadar kalıp kalamıyacağını soruyordu. Adam mektubu alınca karısına :

— Lâfa bak, dedi, gelip de bizde kalacaklarmış. Şu küçük kulübeye ikimiz zor sığıyoruz zaten. Onlara yer yok...

Karısı ise adamla aynı fikirde değildi.

— Ne çıkar canım, diyordu, gelsinler... Onlar bizim yatakta yatar. Biz de kendimize yer yatağı yaparız.

Karı - koca uzun uzun tartışırlar. Adam bir türlü kızını misafir etmek istemiyordu. En sonunda kadının aklına bir fikir geldi :

— Şunu, dedi, Nasrettin Hocaya danışsana. Bakalım o ne diyecek? Hocanın böyle işlere aklı erer.

Adamın bu teklife aklı yatmıştı. Soluğu Nasrettin Hocanın evinde aldı. Büyük bir üzüntü içinde durumu anlattı. Hoca :

— Hemen misafirleri kabul et, diye cevap verdi.

Adam bu cevaba çok şaşırdı ama, ne yapsın. Nasrettin Hocanın sözüne uymaktan başka çare yoktu.

Çok geçmeden kızı, çocuğu ve kocasiyle birlikte çıkageldi. Doğrusu onlar geldikten sonra kulübe gözüne büsbütün dar görünmeye başlamıştı. Zaman zaman zavallıcık sıkıntıdan patlıyacak gibi oluyor, kavga çıkarmak için bahane arıyordu. Sonunda yine gidip Hocadan akıl danışmaya karar verdi. Nasrettin Hocanın yanına varınca :

— Ah, Hocam, dedi, sormayın. Öyle sıkışık durumdayız ki anlatamam. Kulübenin içinde kıpırdayacak yer kalmadı.

Nasrettin Hoca biraz düşündükten sonra :

— Senin tavukların var mı? diye sordu.

— Var efendim. Beş tavuk, altı civciv bir de horozum var.

— Tamam onları da kulübeye al.

Adam şaşırıp kalmıştı. Bu ne demekti böyle? Fakat

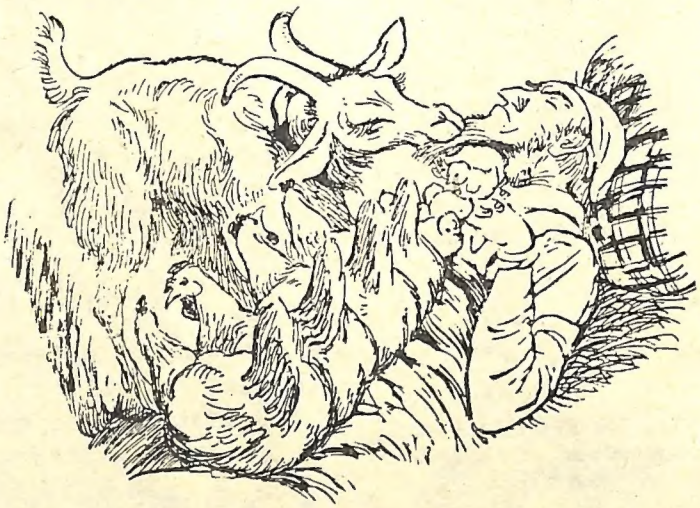

mademki Hoca öyle söylemişti, çaresiz yapacaktı. O gece horozu ve tavukları içeriye aldı. Artık kulübenin halini görmeliydiniz, tavuklar ve horozlar rafa tünemek istiyor, evin altını üstüne getiriyorlardı. Anaç tavuk ise, peşinde civcivleri odanın içinde dolaşıp duruyordu.

Adam bu hale ancak iki gün dayanabildi. Üçüncü günün sabahı erkenden soluğu Nasrettin Hocanın evinde aldı.

— Aman Hocam sen bilirsin. Emrin üzerine tavukları da içeriye aldım. Artık huzurumuz büsbütün kaçtı. Evin altı üstüne geliyor.

— Duyduğuma göre senin bir keçin varmış.

— Evet efendim var.

— İyi, tavuklar dursun, bu geceden itibaren keçiyi de içeri al.

Adam bu lâfı duyunca sapsarı oldu. Şimdi ne yapacaktı? Acaba Hocaya karşı gelse daha mı iyi ederdi? Hayır bunu yapamazdı. Nasrettin Hocanın dediği olmalıydı. Çaresiz o akşam keçiyi de eve aldı.

O gece halleri büsbütün perişandı. Çocuk tavukları evin içinde kovalıyor, keçi deseniz meleyip duruyordu. Adamcağız gecenin geç saatlerinde şöyle biraz dalmıştı ki, büyük bir acıyla uyandı. Bir de ne baksın! Keçi sakalını kemirmiyor mu!... Hırsından neredeyse ağlayacaktı. Sabahı zor etti. Güneş doğar doğmaz da Nasrettin Hocanın evine damladı:

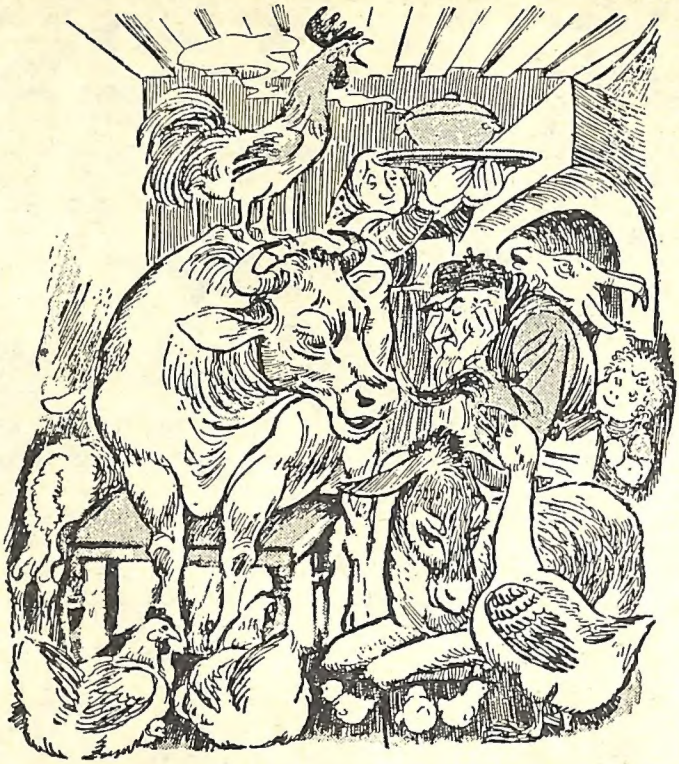

— Hocam ne olursun bizi kurtar, diye bağırıyordu. Ne uyku var artık, ne bir şey... Ne yapacağımızı şaşırdık.

— Derdini anlıyorum evlâdım. Sen söyle bana bakayım. Kazın ve koyunun var mı senin.

— Var efendim.

— İyi, bu gece onları da içeri al.

Adam neredeyse bayılacaktı. Yıkılır gibi Hocanın karşısından çekildi. Fakat gece olunca kaz ve koyunu da içeriye aldı. Tahmin edersiniz ki bu durumda yatmasına imkân olamazdı. O da sabaha kadar oturdu. Artık hırsından yanına kimse yanaşamıyordu. İki gün sonra tekrar Hocaya giderek:

— Hocam, dedi, sen bilirsin, mahvolduk, bittik, bir çare bul derdimize.

Hoca gayet soğukkanlı bir halde:

— İneğin ve eşeğin var mı senin? diye sordu.

Sonra onları da içeriye almasını söyledi. Adam yıldırımla vurulmuşa dönmüştü. Hem bu defa Hoca, ayrıca üç günden önce tekrar gelip kendisini rahatsız etmemesini de söylemişti. Adam bitkin bir halde evine gelip Hocanın dediğini yaptı, eşeği ve ineği de odaya aldı. Artık evin içi ahırdan farksız olmuştu. Tavuklar, kazlar, koyun, eşek, keçi, inek ve bir çocuk, dört büyük... Durumu düşünün...

Evde değil yatacak, oturacak yer bile kalmamıştı. Hattâ nefes almak bile insana güç geliyordu. Çünkü o kadar hayvan havayı bozuyordu. İnsan içeride beş dakika durunca boğulur gibi oluyordu.

Üç gün üç gece hem adam, hem karısı, hem de misafirleri evde ne yapacaklarını bilemediler. Üç günün sonunda ev sahibi tekrar Nasrettin Hocaya koştu. Hoca bu defa onu gülerek karşıladı. Adam ise artık bir şey söylemiyor, ağzını bıçak açmıyordu. Hoca :

— Dediğimi yaptın mı? diye sordu.

Adam ağlar gibi bir sesle cevap verdi :

— Yaptım Hocam !...

— O halde hemen eve git, bütün hayvanları dışarı çıkar.

— Peki efendim.

Adam sevinçle eve koştu, Hocanın dediğini yaptı.

Ohh... Dünya varmış. Eskiden gözüne küçük görünen kulübe şimdi ona kocaman bir salon gibi geliyordu. O, bu kulübeyi küçümsiyerek kızını misafir etmek istememişti. Halbuki kocaman bir yermiş burası.

O gece hepsi de rahat bir uyku uyudular. Adam ertesi sabah teşekküre gittiği zaman Hoca ona :

— Nasıl, dedi, misafirler fazla geliyor mu sana?

— Aman efendim ne gezer. Daha dünya kadar yer var evde. Ben küçük demiştim. Meğer ne hata etmişim. Evim çok büyükmüş.

— İşte buna memnun oldum. Sen misafirden hoşlanmıyan, halinden memnun olmıyan bir adamdın. Şimdi bak, her şeyin daha da kötüsü olabileceğini öğrendin. Hadi git evine artık. İyi bir hayat sür. Güle, güle !...

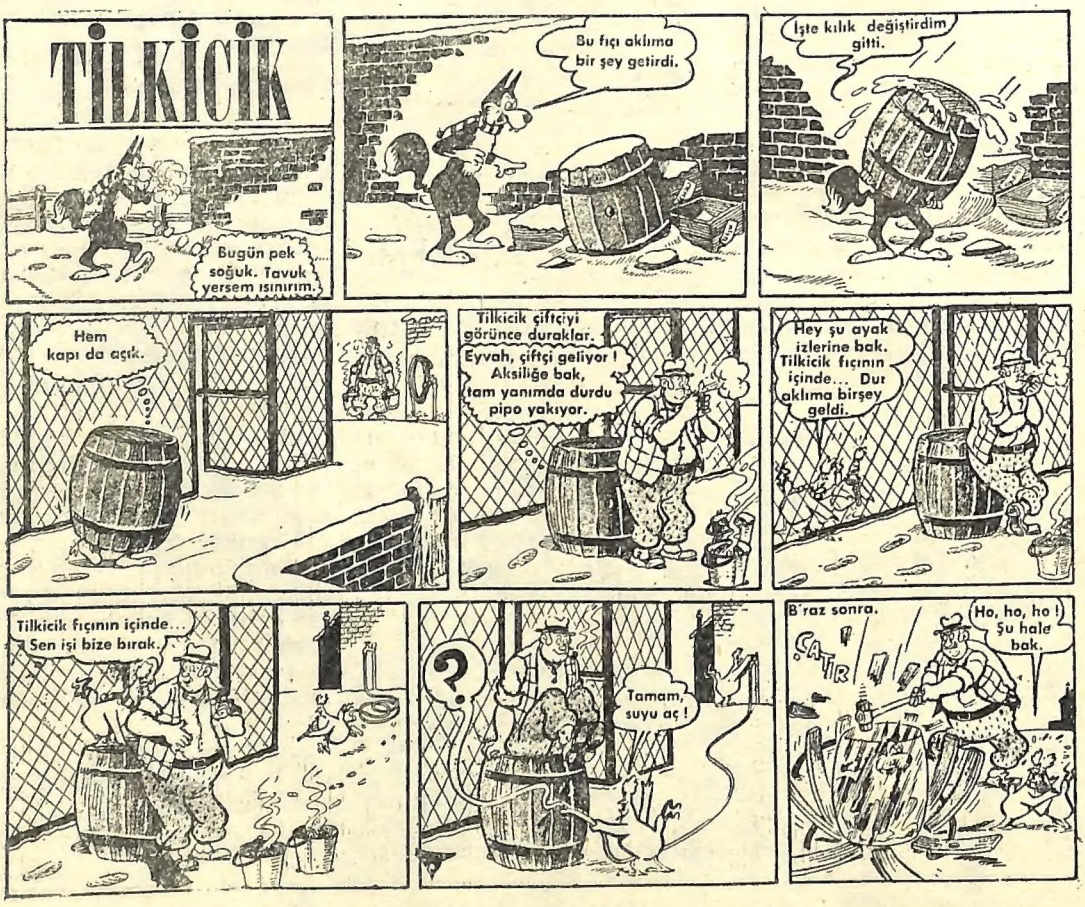

Sesimizi uzaklara ulaştıran Adam

Alexander Graham

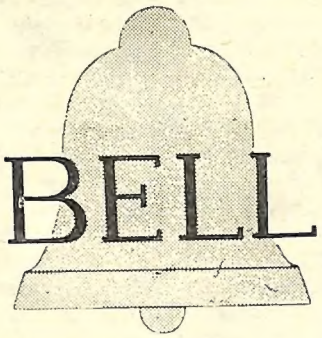

Aynı yılda doğan iki dâhi

GEÇEN asrın ortasına doğru aynı yıl (1847) içinde - biri İskoçya'da, öbürü Amerika'da - doğan iki çocuk gözlere yeni bir ışık veren, sesleri uzaklara ulaştıran keşif ve icatları ile dünyanın sayılı büyük fen adamları arasında yer aldılar. Bunlardan biri birçok buluşları arasında elektrik ampulünü icad eden Edison, öbürü de telefonu icad eden Bell'dir. Edison'un hayatını Doğan Kardeş'in geçen yıl çıkan 443. sayısında anlatmıştık. Şimdi burada Bell'in hayatını anlatıyoruz.

Araştırma meraklısı bir çocuk

Alexander Graham Bell 3 Mart 1847 de, İskoçya'nın merkezi Edinburgh'da doğdu. Babası aktördü, fakat sahneden çabuk ayrılmış, hitâbet (güzel ve tesirli konuşmak sanatı) hocası olmuştu. Bir taraftan da dilsizlere konuşmak öğretirdi.

Küçük Bell on yaşına kadar evde okudu. Ailece şehir civarında bahçeli bir evde oturuyorlardı. Çocuk babasından hitabet dersleri alıyor, musiki öğreniyordu. İnsan sesi ve dilsizleri konuşturma konularına ömrü boyunca süren yakın alâkası daha o zaman başlamıştı.

Evde kaldığı yıllarda yalnız dersleri ile değil, başka şeylerle de meşgul oluyordu. Onda doymak bilmez bir arama, öğrenme iştihası vardı. Böcekleri, kır çiçeklerini, kuş yumurtalarını, hattâ farelerin hayatını inceliyor, kelebek ve böcek kolleksiyonları yapıyordu.

On yaşında hususî bir mektebe yazıldı. Bell'de insan sesini uzaklara ulaştırmak fikri daha o yıllarda kafasında yer almağa başlamıştı.

On beş yaşında üniversitede

On beş yaşında Edinburgh üniversitesine girdi. Bir yıl sonra Londra Üniversitesine geçti. Konuşma, işitme organları ve ses konuları üzerinde çalıştı. Bilgisini derinleştirdi. Üniversiteye devam ederken, geçimini sağlamak için hususî hitabet dersleri veriyordu.

Uzun boylu, nârin yapılı genç

Bell artık 23 yaşında idi. Uzun boylu, fakat zayıf ve nârin yapılı idi. Babası bu halinden pek üzülüyordu. Çünkü iki erkek oğlu veremden ölmüştü. Genç Bell'in açık ve saf havalı bir yerde yaşaması lâzımdı. Bu düşünce ile onu Kanada'ya götürdü ve Ontario'nun kuzeyinde Brantford kasabasına yerleştiler.

Bell dilsizler hocası

Bell Brantford'da açılan bir dilsiz mektebine hoca oldu. Birkaç mektepte daha dilsizlere ders verdikten sonra Boston Üniversitesinde açılan dilsizlere mahsus öğretmen okulunun başına geçti. Nihayet kendisi bir dilsizler okulu kurdu. Bell dilsizlere işaretlerle anlaşmayı değil, doğrudan doğruya dille konuşmayı öğretiyordu. Konuşurken boğazda dil, ağız ve dudaklarda nasıl hareketler olur, sesli sessiz harfler söylenirken bu hareketler nasıl başka başka belirir, bunları dilsizlere türlü tertiplerle gösteriyor ve sonra talimler ile tekrar tekrar taklit ettirerek uzun sabırla çalışıyordu; sonunda dilsizler de normal insanlar gibi konuşmaya başlıyorlardı.

Boş zamanları doldurmak merakı

Ders zamanları dışında da lâboratuarında çalışıyordu. Çocukluğundan beri zihnine takılmış olan fikir, yâni insan sesini uzaklara göndermek fikri üzerinde şimdi yeni görüşlere ermişti. Mademki elektrik teli ile telgraf işaretleri gönderilebiliyor, insan sesi neden gönderilmesin ? diyordu. Kendisine lâboratuar işlerinde bir yardımcı da bulmuştu. Yeni arkadaşı Thomas Watsonla tasarruf paralarını tecrübeler için sarfettiler, hem yalnız bu kadar da değil, Bell'in çalışmalarını ve başarılarını çok beğenen ve yüksek ahlâkına güvenen iki iş adamının verdikleri yardım paraları da harcandı. Ama tecrübeler durmadan devam ediyordu.

Dört yıl süren çalışmalardan sonra nihayet 1874 Haziranı içinde bir tecrübe sonunda telefonun esası bulundu. Alexander Graham Bell, 1876 yılı içinde telefonun icad patentini hükûmet-

ten aldı. Fakat şunu söylemeliyiz ki, bu neticede Bell'in talihi de kendisine yardımcı olmuştur.

Talihsiz rakip : Elisha Gray

Zira gene onun gibi yıllarca tecrübelerle uğraşan ve başka icatları da olan Elisha Gray adında bir fen adamı da bir telefon yapmış ve hükûmetten patent istemişti. İş mahkemeye gitti ve nihayet Yüksek Mahkeme Bell'in hükûmete müracaatı ötekinden daha önce olduğu için onun patentini tasdik etti. Elisha Gray bu kararı işitince gülümsemiş : «Zararı yok ben başka şeyler de icad edebilirim.» demiş, hiç üzüntü göstermeden gitmişti.

Chicago sergisinde ilk telefon

Amerikan istiklâlinin 100. yılı şerefine o sene Chicagoda açılan büyük sergide Bell icadını Amerika'ya ve bütün dünyaya tanıttı. Serginin birkaç pavyonunu telefon telleriyle birbirine bağladı. Ziyaretçiler yeni âleti kullanarak başka pavyondaki arkadaşları ile konuşurken hayretler içinde kalıyorlardı.

«Hoş bir oyuncak !»

Her yeni şey için dudak büken, onda mutlaka bir eksiklik bulmak isteyen kimseler vardır. Telefon için de ilkin böyle oldu. Sergide telefonla konuşanlar içinde, bazı fizik hocalarının bile : «Hoş bir oyuncak, başka bir değeri yok !» dedikleri işitilmişti. Bugün o «hoş oyuncak» öyle bir medeniyet gereğidir ki, bir şehrin telefonları bir gün işlemese o gün orada hemen hemen hayat durur. Şimdi telli telsiz telefonla dünyanın her noktası ile konuşmak mümkündür.

Chicago gösterisinden sonra birkaç yıl içinde şirketler kuruldu. Amerika ve Avrupa'da 19. asır sonlarında telefonsuz şehir kalmadı. Yalnız memleketimize telefon girmemişti.

Telefon ve II. Abdülhamit

Çünkü Sultan II. Abdülhamit çok vehimli bir müstebitti. Telefonla kendi aleyhine ihtilâl çıkarılır diye korkuyordu. Nihayet 1908 de meşrutiyet yeniden kuruldu ve ondan sonra bütün Türkiye telefona, İstanbul şehri de hem telefona, hem de - gene Sultanın yasak etmiş olduğu - elektriğe kavuştu.

Bell 1876 dan sonra da laboratuarını bırakmadı. Hayatının en büyük zevki aramak, araştırmak, daima çalışmaktı. Tuhaftır ki, Bell, sonraları telefona en çok kızan, ondan en çok şikâyet eden adamlardan biri oldu : «Bu âlet yüzünden rahat çalışmama imkân yok !» derdi.

Bell'in son yılları

Bell son yıllarını yazın Kanada'da Nova Scotiada Baddeck yakınındaki yazlık köşkünde geçirirdi. Durmadan çalışır, türlü tecrübelerle meşgul olurdu: koyun cinsinin ıslahı, uçaklar, deniz motörleri, pervaneleri ve daha birçok şeyler üzerinde dikkate değer inceleme ve buluşları vardır. Akşamları da evde aile halkına, torunlarına piyano çalardı. Bazı geceler Shakespeare'den parçalar okumak da başlıca zevkleri arasında idi.

— Arkası 38. sayfada —

Alexander Graham Bell ve torunları

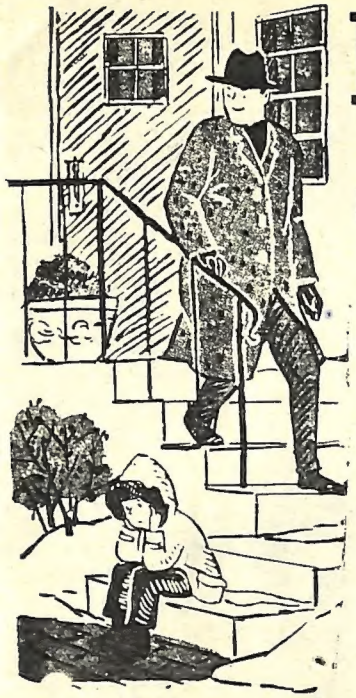

KAYBOLAN KIM?

KIZ kardeşim çok iyi bir kız doğrusu... Ama bazan öyle sıkıyor ki adamı, demeyin gitsin. Geçen gün model uçağımla oynuyordum. Hem de öyle bir dalmıştım ki... Tam o sırada annem seslendi :

— Metin yavrum, Nesrini biraz sokağa çıkar. Sabahtan beri evde kaldı çocukçağız.

Annemin sözünü kırar mıyım hiç ? Yalnız :

— Peki ama anneciğim, dedim. Nesrin çok küçük. Ben dışarda onunla oynıyamıyorum ki... Aksine hep başında durmak lâzım.

— Ne yapalım çocuğum. Ağabeyler kardeşlerini gezdirir. Sen de arada bir bu işi yapmalısın.

Böyle söyliyerek içeri girip Nesrini hazırlamaya başladı.

Birlikte sokağa çıktık. Doğrusu bir defa sokağa çıktıktan sonra onunla birlikte oynamak da istedim. Ama daha küçük olduğu için benim oynamak istediğim oyunlardan anlamıyor, kendi kendine oyunlar icad ediyordu. Ama onun oyunları da benim hoşuma gitmiyordu.

O akşam, yemekte babama :

— Ne olur, dedim, bir daha beni Nesrin'le sokağa göndermeyin.

Babam :

— Canım dedi, her an başında bekliyecek değilsin. Maksat senin bir büyük olarak yanında bulunman. O kadar.

Ertesi akşam okul dönüşünde Nesrin'le birlikte saklambaç oynamaya çıktık. Bir müddet iyi oynadık. Fakat bir ara ben saklanmak üzere ondan ayrılmıştım. Beklerim Nesrin yok, beklerim Nesrin yok. Geri döndüğüm zaman ne göreyim, Nesrin yerinde değil... Nasıl üzüldüm ve şaşırdım anlatamam. Bütün arkadaşlarıma haber verdim. Hep beraber aradık taradık, yok, yok... Nihayet güneş battı, arkadaşlarım evlerine dağıldılar. Ama ben Nesrini bulmadan eve dönemiyordum. Öyle ya, annemin babamın yüzüne nasıl bakardım.

— Heey, Nesrin, neredesin ? diye bağırarak sokaklarda dolaşmaya başladım.

Ama bütün bağırmam ve araştırmalarım boşa gidiyordu. Sağa sola yürürken karşıma bir simitçi çıktı, yanına giderek :

— Nesrin'i gördünüz mü ? diye sordum. Ayağında lâstikler, sırtında mavi bir palto olacaktı. Küçük bir kız çocuğu...

Ama adam başını salladı. Tarif ettiğim gibi bir kız görmemişti.

Yine yürüdüm, yürüdüm. Karşıma kara sakallı bir adam çıktı, onun da yanına giderek :

— Nesrin'i gördünüz mü ? diye sordum.

Adam :

— Hı ?... dedi.

Daha yüksek sesle tekrar ettim. Ama adam yine ne dediğimi anlamadı. Ben de yoluma devam ettim.

Sonra karşıma bir kadın çıktı. Ona da Nesrin'i sordum. Hayır, o da görmemişti.

Artık ortalık iyiden iyiye kararmıştı. Ben de yorulmuştum. Fakat bir türlü eve gidemiyordum. Annemin, babamın karşısına ne yüzle çıkardım ? Üzüntüden neredeyse ağlayacak haldeydim. Bir kapı eşiğine oturarak düşünmeye başladım. Gözlerimden yaşlar dökülüyordu.

O sırada arkamda bir kapı açıldı. Bir adam dışarı çıkarak :

— Ne o delikanlı, diye seslendi, derdin ne ?

— Kız kardeşimi kaybettim, diye cevap verdim.

Adam beni evine aldı :

— Gel bakalım, dedi, hemen öyle üzülme. Elbette derdine bir çare buluruz.

Bana bir bardak su içirdi. Sonra :

— Mendilin var mı ? diye sordu.

Cebimden mendilimi çıkardım, burnumu silmeme yardım etti. Biraz rahatlamış gibiydim. Adam, evdeki kadınla birşeyler konuştu, herhalde bu karısıydı. Sonra :

— Evinizin telefon numarasını biliyor musun ? diye sordu.

— Evet, dedim.

— İşte bu çok iyi... Akıllı çocuklar hem adreslerini, hem de telefon numaralarını bilmelidir.

Hemen telefonu açarak babamla konuşmaya başladı. Sonunda da kahkahalarla güldü. Bilin bakalım ne olmuştu ? İmkânı yok bilemezsiniz.

Meğerse ben saklandığım sırada Nesrin bir kedinin peşine takılmış, sonra da eve gitmiş... Yâni kaybolan benmişim. Onlar da beni merak edip duruyorlarmış.

Adam :

— Merak etme, dedi, şimdi gelip seni alacaklar.

Çok geçmeden kapı çalındı. Nasıl heyecanla yerimden fırladığımı tahmin edemezsiniz.

Kapı çalınınca, önce Nesrin, sonra da annemle babam içeriye girdiler. Hemen koşup onlarla kucaklaştım. Sonra hep beraber sokak lâmbalarının sarı ışığı altında evimize yollandık...

Resim Şampiyonlarını Tanıtıyoruz

CAHİDE ÜSTÜNELLİ

1 - inci mükâfatı kazandı. Şair Nedim ilkokulunda okuyor. 13 yaşında. Tarihî eserleri seviyor. Büyüyünce Yüksek Mühendis olmak istiyor.

MÜFİT ERTUĞRUL

2 - nci mükâfatı kazandı. Çamlıca ilkokulunda okuyor. 12 yaşında. Resme çok merakı var. İyi kitaplar okumayı da çok seviyor.

MERAL ERDOYURAN

3 - üncü mükâfatı kazandı. İhsan Sungu ilkokulunda okuyor. 11 yaşında. Tarihe ve büyük adamların hayatlarını anlatan kitapları okumağa meraklı.

GÜNAL DİNSEL

4 - üncü mükâfatı kazandı. Beyazıt ilkokulunda okuyor. 11 yaşında. Makinelere merakı var. Hayvanları da çok seviyor. Büyüyünce makine mühendis veya doktor olmak istiyor.

PERİHAN VARLI

5 - inci mükâfatı kazandı. 11 yaşında. Hırkaişerif ilkokulunda okuyor. Aynı zamanda konservatuvarın Bale bölümüne de devam ediyor. Dünyada en çok sevdiği iki insan varmış. Biri Atatürk, diğeri Bethoven.

KÖYLÜ İLE KUYUMCU

Köylünün biri, omuzunda kocaman bir heybe ile, kuyumcu dükkânına girdi. Ustanın kim olduğunu öğrendikten sonra damdan düşercesine : «Usta, bir topak altın kaç lira eder?» diye sordu.

Kuyumcu karşısındaki adamı gizlice süzerken, içinden : «Mutlaka tarlada bir define bulmuş olacak» diyordu. Cevap verdi :

«Ağam bu sorduğun şeyin cevabı kolay değil. Burası dükkân, gelen giden olur, rahat konuşulmaz. Gel seninle içerki odaya gidelim.»

Odaya geçtiler. Kurnaz kuyumcu bir şişe şarap çıkardı. Köylüyü biraz neşelendirirse daha iyi kandıracaktı

Bir masanın iki tarafına karşılıklı oturdular ve kadehleri doldurup içtiler.

«E, şimdi anlat bakalım,» dedi kuyumcu : «Topak dediğin ne kadar ?»

«Eh, büyükçe, hani.»

«Peki ama ne kadar, canım ? Kaç gram ? Ne büyüklükte ?»

«Grammı filân bilmem. Kafam kadar bir topak işte.»

Kuyumcu kadehleri bir daha doldurdu. Pek kârlı bir iş üzerindeydi. Sabırsızlanıyordu.

«Çıkar da bir göreyim, dedi, tartalım, ayarına bakayım. Malûm ya, altın ayarına göre gram üzerinden alınır satılır.»

Köylü : «Canım, bırak şu gram lâfını. Ayar mayar da bilmem ben. İşte kafam kadar dedik ya !»

Kuyumcu : «Peki, anlaşıldı. Çıkar da bir göreyim.»

Köylü : «Nereden çıkarayım ?»

Kuyumcu kadehleri tekrar doldururken şakalaşır gibi gülerek :

«Nereden olacak yahu, dedi, heybenden.»

Köylü kadehi sonuna kadar içtikten sonra bir kahkaha attı : «Sen ne diyon hemşeri,» dedi, «altın ne gezer benim heybemde ?»

Kuyumcu : «Peki, nerede öyleyse ?»

Köylü : «Hiçbir yerde be yahu... Bende altın maltın yok.»

Kuyumcu : «Yok da ne diye fiyat soruyorsun ?»

Köylü pek neşelenmişti. Bir kahkaha daha attı :

«Benimki merak be hemşerim,» dedi. «Dükkânın önünden geçerken aklıma esiverdi de bir sorayım dedim. Kusur mu ettik yoksa ?»

NEDEN UZUNMUŞ ?

Öğretmen, hayat bilgisi dersinde bir öğrenciye sordu :

— Zürafanın boyu neden uzundur ?

— Çünkü başı vücudünden çok uzaktır da ondan !

BALIK AĞLARINI MERAK EDER MİSİNİZ ?

Balıkçıların avlanmak için kullandıkları ağlar bir bakıma tenis veya voleybol ağına benzer. Yalnız çok daha enli ve çok daha uzundur. Ağın bir kenarına kurşundan ağırlıklar tutturulur. Bir tarafına da boydan boya mantar bağlanır. Böylece denize atıldığı zaman ağın, resimde gördüğünüz gibi, suyun içinde dimdik durması sağlanır.

Kalabalık bir balık sürüsü geldiği görününce balıkçı motöründen ayrılan bir sandal ağın bir ucunu alarak denize bırakır. İyice dolduktan sonra ağ ve içinde pırıl pırıl kaynaşan balıklar balıkçı motörüne çekilir.

Dost Kaplan

ÖĞLE sıcağında Kıral Kaplan günlük uykusunu kestiriyordu. Epeyce uyuduktan sonra şöyle bir gerindi, sonra ağzını bir karış açarak uzun uzun esnedi.

Kalkıp dolaşmaya çıktı. Bir müddet yürüdükten sonra birden duraladı. Ağaçların arasında bir şey görmüştü. Bir evdi bu. Orman içindeki düzlükte küçük beyaz bir kız çocuğu oturmuş, kedisini okşuyordu.

Kaplan onu seyrederken birden kendisini pek yalnız hissetti.

— Ben de onunla beraber olsam, kimbilir ne güzel vakit geçiririm, diye düşündü. Benim hiç arkadaşım yok. Biri gelip beni de okşasa, çenemin altını kaşısa, ne kadar hoşuma gider. Hem neden olmasın, ben de kedi ailesindenim. Hemen gidip kendime bir dost bulayım.

Kıral Kaplan yeniden gerindi. Sonra ağaçların arasından çıkarak düzlüğe doğru yürüdü. Küçük kız, kaplanı görünce, gözleri korkudan faltaşı gibi açıldı. Kedi de sırtını kamburlaştırdı. Tüyleri diken diken oldu. Kıral Kaplan kendi diliyle :

— Benden korkmayın, dedi, size zararım dokunmaz. Ben sadece kendime bir arkadaş arıyorum. Beni sevip okşayacak birini bulmak istiyorum.

Fakat küçük kız da, kedisi de kaplanların dilinden anlamıyorlardı. Bunun için alabildiğine kaçmaya başladılar. Kıral Kaplan kendi kendisine :

— Bunlara da ne oluyor sanki, diye söylendi, neyse ben de kendime başka arkadaş bulurum.

Ormanda dolaşırken bir muz dalı taşıyan bir adama rasladı. Ona :

— Affedersiniz efendim, dedi, ben nerede kendime bir dost bulabilirim ? Şöyle başımı okşayacak, çenemin altını kaşıyacak bir dost.

Ama adam kaplanların dilinden anlamıyordu. Korkudan titremeye başladı. Saçları diken diken oldu. Kıral Kaplan ona doğru bir adım daha atınca muzları yere atarak var gücüyle kaçmaya başladı. Kıral Kaplan yine :

— Bu adama da ne oluyor ? diye düşündü.

Nihayet yürüye yürüye köye gitti. Orada birçok insan vardı. Fakat Kıral Kaplanı görenler ellerindeki şeyleri birer yana fırlatarak

YURDUMUN MAVİ DAĞLARI

Ver elini mavi dağları yurdumun, ver elini !
Sizler Toroslarım, Palandökenlerim
Ağalarım, efelerim.
Bir çoban kavalında,
En garip türkülerim.

Ateşler yanar akşam üstlerine doğru
Karanlık mağaralar önünde
Aydınlık.
Dağlarımda ses,
Dağlarımda hava,
Dağlarımda yalnızlık.

Salkım salkım bulutlar
Mavisinden, pembesine.
Yüce kırlarımda
Üveyikler, keklikler
Cevap verir sesine.

Ver elini mavi dağları yurdumun, ver elini !
Sizler Palandökenlerim, Toroslarım
Vatanım.
Sizler Türkiyem !

M. T. KARAMUSTAFAOĞLU

alabildiğine kaçıyorlardı. Kıral Kaplan ise kendi diliyle :

— Korkmayın, diyordu, size bir zararım dokunmaz. Ben sadece kendime bir dost arıyorum. Şöyle başımı okşayacak, çenemin altını kaşıyacak bir dost !...

Fakat ahali kaplanın dilinden anlamıyor, onun sesini duyunca büsbütün uzaklaşıyorlardı. Kıral Kaplan da üzgün üzgün :

— Bunlara ne oluyor ? diye söyleniyordu, bana neden böyle davranıyorlar ?

O kadar canı sıkılmıştı ki, yolun kenarına oturup ağlamak istedi. Fakat kaplanların nasıl ağlıyacağını da bilmiyordu. Bunun için sadece üzgün üzgün oturdu, durdu.

O sırada bütün köy boşalmış, sadece küçük bir çocuk kalmıştı. Çocuk bir kenardan kaplana baktı, baktı, sonra birden yanına gelerek :

— Sen tıpkı benim kedime benziyorsun, dedi, ama biraz büyüksün, her halde sen çok büyük bir kedi olmalısın.

Kıral Kaplan ağzını açmaya korktu. Çünkü ne zaman konuşsa etrafındakiler kaçıyordu. Onun için ağzını açmadı. Sadece birbirlerine bakıştılar. Sonra çocuk biraz daha yaklaşarak :

— Pek üzgün görünüyorsun, dedi, benim kedim de bazan sokakta kalınca öyle görünür.

Kıral Kaplan yine konuşmadı. Çocuk biraz daha yaklaştı. Sonra :

— Benim kedim üzülünce, dedi, onun başını böyle okşarım.

Çocuk bunu söyliyerek kaplanın başını okşadı.

— Hem de çenesinin altını kaşırım.

Kıral Kaplan o kadar sevindi ki, bir kedi gibi mırıldanmaya başladı. Çocuk bunu duyunca sevinçle :

— Benim kedim de memnun olunca öyle yapar, dedi. Demek memnun oldun.

O sırada yakındaki bir evden çocuğu çağırdılar. Çocuk :

— Annem beni yemeğe çağırıyor, dedi, gitmeliyim. Ama sen yine gel olur mu ?

Kıral Kaplan büyük bir sevinçle :

— Teşekkür ederim, elbette gelirim, dedi.

Çocuk evine döndüğü zaman Kıral Kaplan da ormanın yolunu tuttu. Kendi kendisine :

— İnsanın bir dostu olması ne iyi, diyordu, başımı okşayan ve çenemin altını kaşıyan bir dost. Hem de şimdi insanların sadece mırıldanarak konuşmamı anladıklarını öğrendim.

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Neler Neler Yapılabilirmiş!

Karagöz — Demek iki haftalık dinlenme tatili de bitti.

Karagözcük — Ya babacığım, bu iki haftanın nasıl çabucak geçiverdiğine şaştım kaldım.

Karagöz — Anlaşılan sıkılmadın da ondan.

Karagözcük — Evet babacığım, doğrusu hiç sıkılmadım.

Karagöz — Eğer sıkılsaydın, o vakit günler bitmek bilmezdi.

Karagözcük — Bugün okulda öğretmenimiz de hepimize bu iki haftalık tatilde neler yaptığımızı sordu.

Karagöz — Tabiî sen, ilk iş olarak dişçiye gittiğini anlatmayı unutmadın inşallah.

Karagözcük — Hiç unutur muyum babacığım. Öğretmenimiz de bunu yaptığımızı çok beğendi. «İyi ki gittin. Yoksa tam okul zamanında dişlerin bir ağrımaya başlasaydı, o vakit derslerini ihmal etmek zorunda kalırdın.» dedi.

Karagöz — Doğru, hakkı var. İki çürük dişini doldurtmasaydık, biraz sonra muhakkak ağrımaya başlayacaklardı. O vakit belki onları sökmek de icabedecekti. Bunu iyi ki akıl ettik. Yoksa ağrıdan kıvranıp duracaktın.

Karagözcük — Küçük Sahne'deki çocuk sinemasına gittiğimi de söyledim.

Karagöz — Senin sayende ben de o güzel filimleri gördüğüme çok memnun oldum.

Karagözcük — Bir defa da çocuk tiyatrosuna gittiğimi söyledim.

Karagöz — Ya müzelere, camilere gittiğimizi anlatmadın mı?

Karagözcük — Anlatmaz olur muyum babacığım, Topkapı sarayı müzesine, Arkeoloji müzesine, Ayasofya'ya, Sultanahmet camisine, Süleymaniye camisine gittiğimizi de söyledim. Öğretmenimiz buna da pek sevindi. Bütün çocuklara sordu: «İçinizde Topkapı sarayı müzesini, Arkeoloji müzesini, Ayasofyayı, camileri görmeyen var mı?» diye.

Karagöz — Ben de merak ettim doğrusu, varmıymış?

Karagözcük — Hem ne kadar çok varmış, şaştım da kaldım.

Karagöz — Ne şaşıyorsun? Ben seni geçen hafta götürmeseydim, sen de görmeyenler arasında olacaktın.

Karagözcük — Doğru babacığım. Öğretmen de bunun üzerine: «Havalar açınca, hep beraber müzeleri, camileri dolaşalım.» dedi.

Karagöz — Aferin o öğretmene. İnsan içinde yaşadığı şehrin müzelerini, camilerini, güzelliklerini tanımazsa doğrusu pek ayıp.

Karagözcük — Öğretmenimiz de öyle dedi. «Yabancılar, İstanbul'u bizden iyi tanıyorlar.» dedi.

Karagöz — Çok doğru söylemiş.

Karagözcük — İyi ki sen beni götürdün babacığım. O kadar heyecanlandım ki, öğretmenle beraber yine gidip göreceğim.

Karagöz — Güzel şeyler hep böyledir işte, insan ne kadar görse bıkmaz.

Karagözcük — Öğretmen sordu: «Hiç içinizde kitap okuyan var mı?» diye. Ben hemen elimi kaldırdım ve

HOCANIN ÖLÜMDEN KURTULUŞU

Hocanın karısı bir gün Hocanın
Cübbesini yıkar; bahçeye asar.
Eve geç dönen Hoca derhal feryadı basar:
— «Bahçede bir hırsız var; aman! Çabuk ol, kadın!
Çabuk bana okumla yayımı ver.»
Okla yay hemen gelir; Hoca yayı bir gerer;
Yaradana sığınıp şöyle cübbeye atar.
Aklınca da hırsızı yere serer.
Sonra, çekilir odasına yatar.
Sabah olup ortalık ağarınca
Kalkar bakar ki Hoca,
Vurduğu kendi cübbesiymiş meğer;
O zaman kendi kendine şöyle der:
«Dün gece demek ben bundan korkmuşum...
Bereket versin içinde yokmuşum.»

Orhan Veli Kanık

Doğan Kardeş Yayınları arasında çıkan «Nasrettin Hocadan 70 Manzum Hikâye» adlı kitaptan.

Doğan Kardeş yayınlarından «Don Kişot» la «Masal Bahçesi» adlı kitapları okuduğumu söyledim. Öğretmen buna da pek sevindi. Kitap okuyan başka arkadaşlar da vardı ama, hiç okumamış olanlar da eksik değildi. Öğretmen bunları pek ayıpladı.

Karagöz — Doğrusu hak etmişler. İnsanın iki hafta tatili olur da bir kitap olsun okumaz mı?

Karagözcük — Öğretmen de böyle söyledi.

Karagöz — Yerden göğe kadar haklı.

Karagözcük — Bir kız arkadaşımız da «Şiir Bahçesi» adlı kitaptaki güzel şiirlerden on tanesini ezberlemiş.

Karagöz — Aferin o kıza.

Karagözcük — Arkadaşlarımızın biri de Türkiye - Finlândiya güreşlerine gitmiş. Heyecanlı heyecanlı anlattı. Ben hiç güreş görmedim babacığım. Bir daha sefere sen de beni götür olur mu?

Karagöz — Derslerine iyi çalışırsan gideriz.

Karagözcük — Bir arkadaşımız da Bursa'ya gitmiş. Anlata anlata bitiremedi. Bursa'nın Yeşil camisini, Yeşil türbesini, Muradiye camisini, Ulu camisini, kaplıcalarını, Uludağı o kadar güzel anlattı ki, hepimizin içinde Bursa'ya gitmek arzusu uyandı.

Karagöz — Gördün mü bak, iki haftada neler neler yapılabiliyormuş.

Karagözcük — Daha daha bitmedi ki.

Karagöz — Yoo... artık benim tahammülüm kalmadı, biraz gazete okuyacağım. Gerisini de yarın anlatırsın.

BİR SUNÎ PEYK DAHA

KÂŞİF

Geçen yılın ekim ayı başlarında Rusların fezaya attıkları ilk peyk Sputnik ocak ayı içinde yanıp kül oldu. II. Sputnik dünya etrafında hâlâ dolanıyor. Fakat Amerikalılar onu yalnız bırakmadı. Ocak ayının son günü Fezaya onlar da bir peyk yolladı. Hem ondan daha uzağa.

Amerikalıların **Explorer,** «kâşif» adını verdikleri bu yeni peyki ve içindeki âletleri gösteren bir resmi bu sayfada görüyorsunuz.

«Kâşif» Rus peyklerinden küçüktür. Fakat içerisindeki âletler ötekilerde bulunanlardan daha mükemmeldir. Bundan başka Amerikan peyki fezada Rus peyklerinden çok daha yükseğe çıkmıştır. II. Sputnik yerden 1700 kilometre yüksekte dönüyor, «kâşif» ise 2700 kilometre yükseğe çıktı, 110 dakikada dünyayı dolanıyor. İki peykin hızları eşittir. Saatte 30.000 kilometre.

«Kâşif» i yapan uzmanların hesaplarına göre bu peyk dünya etrafında 6 - 10 yıl dönecektir.

GERİ DÖNMEYEN TREN

YAŞANMIŞ BİR OLAYIN HİKÂYESİ

BİR istasyondan kalkan trenin öbür istasyona gittiğini, sonra da geri döndüğünü herkes bilir.

Fakat bundan uzun yıllar önce, bir istasyondan kalkan tren bir daha geri dönmedi. Hattâ gitmek istediği istasyona da varamadı.

Burada anlatacağımız hikâye gerçekten olmuş bir vak'adır. Bundan 60 yıl kadar önce, bir eylûl ayında, Amerika'da geçmiştir.

1894 yılının eylûlünde Minnesota ormanlarında büyük bir yangın çıkmıştı. Bu ormanların yakınındaki Duluth şehrinde bir yolcu treni harekete hazır bekliyordu. Şehir sabahtan beri hafif bir duman içindeydi. Yanan ormanlardan gelen duman şehre iyice yayılmağa başlayınca trenin yaşlı makinisti:

— Berbat bir yangın, dedi. Şimdiye kadar çok orman yangını gördüm. Ama bunun gibisini hatırlamıyorum.

Genç ateşçi:

— Aylardan beri bir damla yağmur düşmedi, dedi. Sonunda olacağı bu işte.

İkisi bir müddet sustular. Sonra ateşçi:

— Ne dersin? diye sordu. Bu yolculuk tehlikeli olmıyacak mı?

Yaşlı makinist cevap vermedi. Elbette tehlike vardı. Olmaz olur mu? Yalnız trenin hareket saati yaklaştığı sırada:

— İstersen, dedi, bu sefer sen gelme. Yerine bir başkasını bulayım.

Ateşçi bu sözleri duyunca kızardı. Makinist neden böyle konuşmuştu? Onu korkağın biri mi sanıyordu yoksa? Hiç sesini çıkarmadı. Ocağa birkaç kürek daha kömür attı.

Hareket işareti verildi. Tren ağır ağır ilerlemeye başladı. Ateşçinin korktuğu başlarına gelecek gibiydi. Çünkü bir saat kadar yol aldıktan sonra gittikçe duman içinde kalmaya başlamışlardı. Bütün tren bir fırının içindeymiş gibiydi. Hava öyle ısınmıştı ki... Üstelik duman her yanı kaplamış, vakit öğle olduğu halde ortalık gece gibi kapkaranlık kesilmişti. Makinist lokomotifteki lâmbayı yakarken, diğer memurlar da vagonlardaki lâmbaları yakmağa başlamışlardı.

Trende dört yüz kadar yolcu vardı. Hiç kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Herkes olduğu yerde kıpırdamadan duruyor, bir kısmı da uyumaya çalışıyordu. Kondüktör biraz önce yolcularla konuşmuş, onlara:

— Korkacak bir şey yok, demişti, bu duman sahasını geçtikten sonra yine açık havaya çıkacağız.

Sonra ilâve etmişti:

— Bundan sonra ilk olarak Hinckley'de duracağız.

Hinckley ormanın içindeki bir düzlükte kurulmuş küçük bir kasabaydı.

Fakat bu tren Hinckley'e asla varamadı.

Bir müddet daha yol aldıktan sonra bir tahta köprünün karşısında makinist birdenbire frenlere sarıldı. Tren gıcırtılar çıkararak durdu. Makinist durmaya mecbur kalmıştı. Çünkü köprünün

üstü insan doluydu. Ateşçiye:

— Sen buradan ayrılma, kimse lokomotife çıkmasın, diyerek aşağıya atladı.

Karşılaştığı ilk adam:

— Bizi kurtarın, diye bağırdı, kasaba alevler içinde!

Makinist bunu duyunca ileriye doğru dikkatle baktı. Hakikaten karşısı bir fırının ağzını andırıyor, alevler ormanı silip süpürüyordu.

Hinckley'de oturanlar, bütün güçleriyle kasabalarını yanmaktan korumaya çalışmışlar, fakat bir türlü başaramamışlardı. Bunun üzerine bütün kasaba halkı büyük bir korku içinde kaçışmaya başlamıştı. Şimdi hepsinin isteği Kokarca Gölüne ulaşmaktı. Bu göl altı mil kadar geride kalmıştı.

Kasaba yandığına göre, trenin o tarafa doğru ilerlemesine imkân yoktu. Kondüktör makiniste:

— Ne dersiniz, dedi, göle gidebilir miyiz?... İşin fenası geçtiğimiz yerler de tutuşmuşa benziyor.

— Fakat başka çare yok. Deniyeceğiz. En doğrusu o!

Kaçanlar, çoluk - çocuk üç yüz kişi kadar vardı. Hepsi birden trene doldular. Şimdi trenin yükü çok artmıştı. Ama makinist 69 numaralı lokomotifine pek güvenirdi. Bu lokomotif âdeta bütün memlekete ün salmıştı.

İhtiyar makinist hayatının en önemli imtihanını vereceğini biliyordu. Herkes vagonlara dolunca ağır ağır makinesine tırmandı, sonra kolu çekti.

Tren geri geri yürümeğe başlarken bu defa düdük kolunu çekti. Tiz bir ses duman ve alevlerin içinden etrafa yayıldı...

Düt düüüüüt, düt düüüüt...

69 numaralı lokomotif, kendisine bağlı vagonlardaki yüzlerce kişinin hayatını kurtarmak üzere Kokarca Gölüne doğru geri geri yürümeye başladı.

Her taraf bir alev denizi içindeydi. Sıcaklık artık dayanılmaz bir hal almıştı. Trenin de tutuşup yanması artık bir an meselesiydi. Vagondakiler bir dereceye kadar alevlerden korunuyorlardı. Fakat lokomotifteki ateşçi ve makinistin durumları pek kötüydü. Elleriyle yüzlerini kapamaya çalışıyorlar, zaman zaman dumandan boğulacak gibi oluyorlardı.

Öte yandan vagonların tahta çatıları da fena halde kızmış, hattâ bir tanesinin çatısı tutuşmaya başlamıştı.

Ateşçi birden deli gibi bağırdı:

— Kokarca Gölü!...

Makinist treni durdurdu.

Yolcular hemen atlayıp göle doğru koşarak suyun içine girdiler. Tam zamanıydı. Vagonlar da yanmaya başlamıştı.

Yalnız bu kurtuluş çok tuhaftı. Çünkü gölde yalnız insanlar değil, ormandan kaçan geyik, kurt, domuz, ayı gibi birçok hayvanlar da bulunmakta idi. Ama şimdi kimsenin aklına kötülük gelmiyordu.

Öte yandan ihtiyar makinistin aklı hep 69 numaralı lokomotifteydi.

— Ne yapsak da onu kurtarsak, diye söylenip duruyordu.

Ateşçi:

— İstersen gidip kurtarmağa çalışalım, diyerek trene doğru koşmaya başladı.

Oraya varınca ateşçi lokomotifin vagonlarla olan bağını çözerken, makinist de son bir gayretle sevgili makinesine çıkıp ileri doğru yürüttü...

Yangın o gece kendi kendine durdu. Sabaha karşı artık iyiden iyiye sönmüş, yardım ekipleri de gelmişti.

Bir ay kadar sonra makinist ve ateşçiye, gösterdikleri kahramanlıktan ötürü birer altın saat hediye edildi.

SERPİL'le Perihan bu kış, hayatlarının en güzel günlerini yaşadılar. İki kardeş kış sporlarını çok severlerdi. Son zamanlarda kayak da öğrenmişlerdi. Kayak bilgileri orta olmakla beraber onlar kendilerini mükemmel bir kayakçı gibi görüyorlardı. Bu yüzden babaları onları bir haftalığına Uludağa götüreceğini söylediği zaman sevinçten ne yapacaklarını şaşırdılar.

Hazırlanma ve dağa varış bir rüya içindeymiş gibi geçti.

Uludağı umduklarından daha da güzel buldular. Vakitlerini hiç boş geçirmek istemiyor, her gün anne ve babalarından izin alarak kayak kaymağa gidiyorlardı. Söz verdikleri saatte otele dönmek de âdetleriydi.

Uludağa varışlarının üçüncü günü sabahleyin yine kayak kaymak için otelden çıkmışlardı. Serpil birden :

— Aa, şuraya bak, dedi, Semra !...

Semra onların okul arkadaşıydı. Fakat onu pek sevmezlerdi. Çünkü tahmin edemiyeceğiniz kadar kendini beğenmiş bir kızdı. Herkese yüksekten bakardı. Şimdi bile iki kardeşi görünce başını öteye çevirmişti. Açıkçası onlarla birlikte kaymak istemiyordu. Fakat biraz sonra ister istemez yanyana geldiler. Serpil her şeye rağmen :

— Merhaba Semra, diye selâm verdi.

Ama Semra, Serpil'in selâmını bile almadı, yanındakilerle konuşuyormuş gibi yaparak duymamazlıktan geldi. Perihan :

— Bu kıza selâm vermek bile hatâ, diye söylendi.

Serpil de :

— Bir daha yüzüne bile bakmayalım, dedi.

İki kardeş o gün de Yeşil Yolda kaymaya karar verdiler. Burası en güzel kayak yerlerinden biriydi. Çocuklar öğleye kadar kaydıktan sonra yemeğe gittiler. Yemek bitince bir müddet odalarında istirahat ettiler. İkindiye doğru yine dışarıya fırladılar.

Yine büyük bir neşe içinde kaymaya devam ettiler. Birden önde giden Serpil ilerde bir karaltı görerek hızını azalttı. Arkasından Perihan da geldi, ikisi birlikte yaklaştılar. Bu Semra idi. Üstü başı kar içindeydi. Her halde kayarken düşmüş olacaktı. Ağlamaklı bir sesle :

— Ne olur yanımda kalın, diye yalvardı. Düştüm. Kendi başıma beceremiyorum.

Sanki bu biraz önce kendilerine tepeden bakan kız değildi. Biraz durduktan sonra :

— Beni aşağı indirin, diye ilâve etti, otelde bekliyorlar.

Serpil :

— Bizi de bekliyorlar, dedi. Kalk, in işte.

Perihan da :

— Korkacak bir şey yok, diye ilâve etti. Hadi kalk, kendi başına inersin. Allahaısmarladık.

İki kardeş onu olduğu yerde bırakarak tekrar ilerlemeye başladılar. Fakat bir müddet gittikten sonra Perihan :

— Onu böyle bırakmamız doğru olmaz, dedi, belki bir tarafı incinmiştir. Nerdeyse ortalık kararacak.

Semra'nın olduğu tarafa doğru baktılar. Kız doğrulmuş, yeniden kaymaya başlamıştı. Fakat çok geçmeden tekrar, hem de daha fena düştü. Üstelik skilerinden biri ayağından fırlamış, yokuş aşağı hızla yuvarlanıyordu.

Artık tereddüt edilemezdi. Sevil ona doğru gitmeye çalışırken Perihan da :

— Ben skisini yakalayayım, diye harekete geçti.

ZENGİN İKRAMİYE

Yapı ve Kredi Bankası 1958 yılında müşterilerine 40 apartman dairesi ve 1 milyon lira tutarında zengin para ikramiyesi dağıtıyor.

Siz de Yapı ve Kredi Bankasından kumbaralı bir İkramiyeli Aile Cüzdanı alarak bu zengin çekilişlere katılınız !

Çünkü dağ başında skiyi kaybetmek çok kötü olurdu. O olmadan geriye dönmek imkânsızdı. Perihan olanca gücüyle ilerliyerek skiye yetişmeye çalışıyordu. Doğrusu bu pek zordu ama, Allahtan kaçan ski bir ağaç parçasına takılarak durdu.

Öte yandan Serpil de bin bir güçlükle Semra'nın yanına varmıştı. Kız bu defa herhalde fena düşmüş olacaktı. Çünkü hareketsiz yatıyordu. Serpil hemen Perihan'a işaret ederek yanına çağırdı.

İşin fenası ortalık kararmaya başlamıştı. Kış gecesi, dağ başında kalmak herhalde hoş bir şey değildi. Kızlar arkadaşlarını biraz hareket ettirince zavallının gözü açıldı, ilk sözü :

— Neredeyim, ne oldu bana ? demek oldu.

Sonra Serpil'i tanıyarak :

— Sen misin Serpil ? dedi. Sana nasıl teşekkür etsem bilmem ki... Neredeyiz şimdi ?

— Yeşil Yoldayız. Sen düştün. Başın ağaç köküne çarpmış olacak.

Onlar konuşa dursun Perihan otelin yolunu tutmuştu bile. Ama Semra yine de korku içindeydi :

— Nasıl döneceğiz ? Nasıl döneceğiz ? deyip duruyordu.

Serpil ise :

— Merak etme, diyordu, Perihan boş yere gitmedi ya. Şimdi yardımımıza gelirler.

— Annem kimbilir nasıl merak eder.

— Bizim annemiz de merak eder Semra. Bunu neden düşünmüyorsun ?

— Anlıyorum Serpil... Affedersin kardeşim. Size karşı büyük haksızlık ettim. Fakat kendimi beğenmişliğim, bak başıma neler açtı. Yanımdaki arkadaşlarla Yeşil Yoldan yalnız inebilirim diye bahse tutuştum. Buna hep kendimi beğenmişliğim sebep oldu. Onları dinlemeliydim. Şimdi cezamı çekiyorum. Artık bu bana ders olsun. Bir daha bu kötü huyumdan vazgeçeceğim, hem de senin anne ve babana gidip özür dileyeceğim.

— Çok iyi edersin Semra.

Ortalık iyice kararmıştı. İki kız dağ başında birbirine sokulmuş bekleşiyorlardı. Birden Serpil :

— İşte, diye bağırdı.

Uzaktan titrek bir ışık görülmüştü. Kendilerine doğru yaklaşıyordu. Çocuklar hemen bağırışarak yerlerini belli ettiler. Üç kişi, yanlarında Perihan olduğu halde onları kurtarmaya gelmişti.

Bu belki küçük bir kaza idi ama, Semra'yı kötü huyundan kurtarmak bakımından çok büyük faydası oldu. Sade Perihan ve Serpil değil, Semra da bu kazanın kendisinde yarattığı değişiklikten memnun kaldı. O günden sonra da üçü arkadaş oldular.

Güzel Sözler

★ **Tecrübenin sesini dinlemiyene yazıklar olsun.**

★ **Cahil adam daima anlıyamadığına tapar.**

★ **En iyi ders, başkalarının hatalarısır.**

★ **İşsiz insan durgun suya benzer, zamanla kaybolur.**

Zeynebin Süpürgesi

BİR varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde Zeynep adında bir kız varmış. Bu kız öyle çalışkan, öyle çalışkanmış ki, topraktaki karıncalar, kovandaki arılar bile onun çalışkanlığını kıskanırmış.

Annesi, o daha on dört yaşındayken ölüp gitmiş, böylece kendisinden daha küçük beş kardeşine bakma işi de Zeynebin başına kalmış. Kız çalışkanmış dedik ya, zavallıcık bir gün bile bıkkınlık getirmeden kardeşlerine bakar, onların çamaşırını yıkar, yemeklerini pişirir, evi de tertemiz tutarmış.

Kardeşlerinden biri bir gün :

— Ah ablacığım, demiş, çok yoruluyorsun, ben de sana yardım edemiyecek kadar küçüğüm. Bari şu süpürgemiz komşu teyzenin anlattığı masaldaki gibi sihirli olsa da evi kendi kendine süpürseydi.

Zeynep küçük kardeşinin saçını okşıyarak sözlerine gülümsemiş. Fakat temiz kalpli küçüğün bu isteğini periler duymuşlar mı, ne olmuş, günün birinde perinin biri eve sihirli bir süpürge getirip bırakmış. Süpürgeyi de gören yine küçük kız olmuş. Hemen ablasına koşarak :

— Ablacığım, ablacığım, demiş, koş bak, periler bize sihirli bir süpürge getirdi.

Ablası koşup gelmiş, süpürgenin karşısına geçip :

— Süpürge, süpürge, odamızı süpür be, demiş.

Birden süpürge hareket etmeye başlamış. Kendi kendine bütün odayı ve evi süpürdükten başka kapının önünü bile temizlemiş.

Zeyneplerin oturduğu köyde bir de çok kötü huylu bir kadın yaşıyormuş. Tembel mi tembel, huysuz mu huysuz biriymiş bu ihtiyar kadın. Evinde tek başına yaşar, hiç kimseye iyiliği dokunmazmış. Hattâ bazıları onun büyücü olduğunu bile söylerlermiş. Doğrusu ben bu kadının büyücü olup olmadığını bilmiyorum. Ama çok fena huylu biri olduğuna da hiç şüphem yok.

Ne diyorduk, evet işte bu ihtiyar kadın Zeyneplerde sihirli bir süpürge olduğunu duymuş, kendi kendine :

— Ne diye evimi ben kendim süpüreyim, diye düşünmüş. Hiç böyle şey olur mu ? Halbuki Zeynebin evini sihirli süpürge kendi kendine süpürüyormuş.

İhtiyar kadın böyle düşünerek Zeyneplerin evinin yolunu tutmuş. Kapıyı çalmış, Zeynebe :

— Ah yavrucuğum, demiş,

süpürgeni yarım saat için bana ödünç verir misin?

Zeynep de:

— Çok isterdim ama, diye cevap vermiş, buna imkân yok. Çünkü süpürgeyi getiren periler: «Bunu sakın başkasına verme!» diye benden söz aldılar. Ama isterseniz ben gelip evinizi süpüreyim.

Hiç ihtiyar cadı buna yanaşır mı? Bir defa hiçbir şey olmasa evini süpürdüğü için Zeynebe bir hediye vermek gerekir. Sonra ev de ev olsa bari. Pis mi pis. Elin kızına evi o haliyle nasıl gösterir. Bu yüzden Zeynebin teklifini kabul etmemiş.

Ama ihtiyar cadı süpürgeyi aklına koymuş bir defa, hiç vaz geçer mi? Ne yapıp yapıp bu süpürgeyi ele geçirmek, evini ona süpürtmek istiyor. Evine döndüğü sırada aklına bir şey gelmiş.

— Zeynep bugün öğleden sonra pazara gider, diye düşünmüş. Çocuklar da bahçede oynarlar. Ben gizlice eve girip süpürgeyi çalabilirim. Hiç kimse de farkına varmaz.

İhtiyar cadı böyle düşünerek yolun kenarında beklemeye başlamış. Zeynebin geçtiğini görünce kimseye görünmeden pencereden içeriye girmiş, süpürgeyi alarak kendi evine dönmüş. Sihirli süpürgeyi karşısına koyarak:

— Süpürge süpürge, odamı süpürsene, demiş.

Süpürge sihirli bir süpürge, ihtiyar cadının sözünü hemen dinlemiş. Dinlemiş ama onun sahibi olmadığını da bilmiyor değil, bu yüzden önce masanın üstündeki tabakları bardakları yere süpürmekle işe başlamış. Bütün kırılacak şeyleri yere süpürüp parçaladıktan sonra yerdeki halıyı süpürerek ateşin içine atmış. Sonra mutfağa gidip raflarda ne var ne yoksa yumurta mı olur, süt mü olur, yoksa un mu? Her şeyi yere süpürmeğe baş-

— Sonu 48. sayfada —

DÜNYAYI DOLAŞSAM

Bir gün küçük bir gemiye binip
Dünyayı dolaşmağa çıksam..
Önce Kuzey Denizine açılsam,
Yanımdan geçsem buz dağlarının,
Görsem nasıl yaşadıklarını Eskimoların
Buzdan yapılmış kulübelerde.
Sonra güneye kırarak dümeni
Okyanusu geçip, gitsem Çine, Hinde,
Günlerden sonra bir akşam
Küçük bir limana demir atsam
Seyretsem kıpkızıl ufukları.
Beni aralarına alsalar
Çıplak zenci çocukları.
Biri maymununu verse bana
Öteki bambu oyuncağını.
Atlayıp bir fil yavrusunun sırtına,
Fethetsem balta girmemiş ormanı...

Şükrü Enis REGÜ

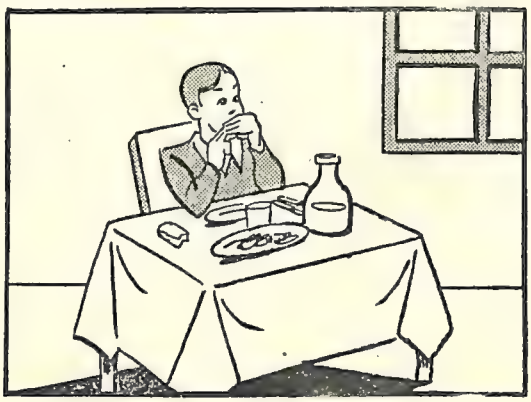

BU DA VELİ, O DA VELİ...

Bu veli, dişlerini parmaklariyle karıştırır. Bu hareketinin ne kadar iğrenç olduğunu düşünmez. Herkes onu ayıplar. Mikropları da kendi eliyle ağzına götürdüğü için sık sık hastalanır.

Bu Veli ise ellerini ağzına götürmenin hem çirkin, hem ayıp, hem de sağlık için tehlikeli olduğunu bilir. Dişlerini her yemekten sonra fırçalar. Ve gerekirse diş karıştırıcı ile temizler.

Dünyanın en büyük buzdolabı

BU yıl Güney Kutbu şimdiye kadar giden seyyahların öğrenemediği sırları açıklayacaktır.

Kuzey Kutbunun aksine Güney Kutbu buzlu Antarktik Okyanusunun sularıyle çevrili 11.250.000 kilometre karelik büyük bir kıtanın ortasında bulunmaktadır. Halen jeofizik yılı münasebetiyle birçok milletlerin bilgin heyetleri Antarktika kıtasında bulunmaktadır. Bunların arasında Amerikan, İngiliz, Fransız, Yeni Zelânda ve Rus heyetlerini sayabiliriz. Yeni Zelânda heyetinden Sir Edmund Hillary geçen Ocak ayı içinde Güney Kutbuna ulaşmıştır. Biliyorsunuz Sir Edmund, Everest'in tepesine çıkan adamdır.

Halen Antarktikada çalışan bilginler 30 ve 60 derece arasında değişen bir soğukta çalışmaktadırlar. Fransız heyetinden biri şunları söylemiştir :

«Kısa bir zaman içinde 14 kilo zayıfladım. 17 tonluk malzememizi saatte 260 kilometre hızla esen dondurucu bir rüzgâr altında yaylaya taşıdık. Allahtan elimizde bulunan tepkili helikopterler işimizi çok kolaylaştırdı.» Antarktikadaki Fransız üssü böylece kurulmuş oldu. Bugün Antarktika kıtasında bulunan otuz kadar üste binlerce insan çalışmaktadır. On devlete ait olan bu üslerdeki bilginler buzlar altında kalan bu kıtanın sırlarını çözmeye çalışacaklardır. Burada çalışan kimselerin ne müşkül şartlar al-

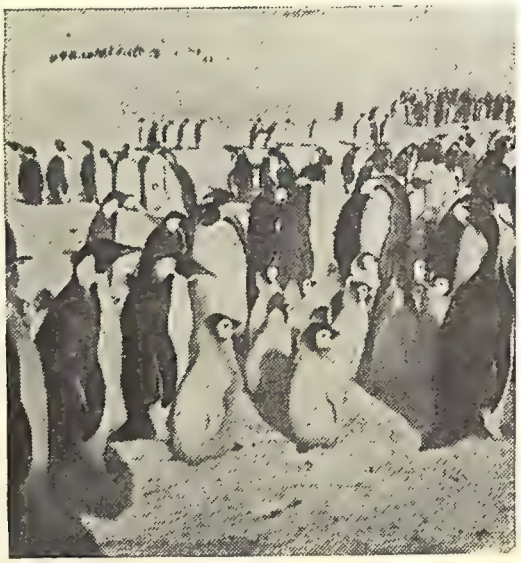

tında bulunduklarını söylemeye hiç lüzum görmüyoruz. Düşünün ki sadece bunların yiyecek ve yakacağını taşımak başlı başına bir meseledir. Şimdi buradaki taşıma «Kar Kedisi» denen tank gibi tırtıl tekerlekli vasıtalarla yapılmaktadır. Kırmızıya boyanmış olan bu kutup «kedileri» rahatça bu «beyaz cehennem» içinde dolaşabilmektedir.

Peki diyeceksiniz, bunca bilgin bu kadar çalışma sonunda ne görecekler? Bunların birincisi hava durumudur. Dünyadaki fena hava devrelerinin çoğuna Güney Kutbunun sebep olduğu sanılmaktadır. Meteoristler bunun sırrını öğrenmeye çalışacaklardır. Aynı zamanda bu buzlu kıtadan püsküren sıcak su kaynakları da incelenecektir. Bunların dışında uranyum, petrol, altın, kömür gibi madenler araştırılacaktır. Gerçekten gezegenimizin bu altıncı kıtasında daha şimdiden bitmez tükenmez zenginlikler olduğu ve bu zenginliklerin insan hayatında büyük değişikliklere sebep olabileceği anlaşılmış bulunmaktadır.

Antarktika kıtasında insanlardan önce yaşayan tek canlı penguenlerdir. Bugün de sayısız penguenler bu kıtanın sahillerinde yaşamaktadır.Kuş oldukları halde uçamayan ve siyah sırt, beyaz göğüs tüyleriyle frak giymiş insanları andıran bu kuşlar sahillerde dolaşmakta ve kıtalarını istilâ eden insanları hiç yadırgamamaktadırlar.

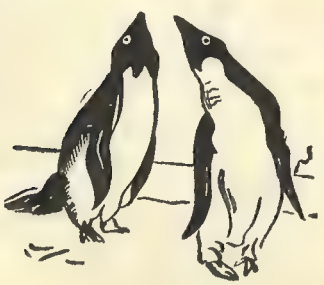

KOMPOZİSYON YARIŞMAMIZDA MANSİYON KAZANAN BİR YAZI

Sevincim

OKUMAK istiyordum. İlkokulu bitirip evde anneme yardım edecektim. Babam beni okutmak istemiyordu. Fakat iyi kalpli anneciğim ise: «Oku yavrum, diyordu, sen de bizim gibi cahil olup yoksulluk çekme.» Fakat okumaya para lâzımdı. Babamın işi iyiydi ama, evine düşkün değildi. Annemin çalışmaya gücü yetmiyordu, hastaydı. Dışarıya hasta haliyle hırka, çorap ve başlık gibi şeyler örer, üç beş kuruş alırdı. Altı kardeştik. Altı kardeşten yalnız ben okula gidiyordum. Benden başka ne ağabeyim ne de ablam vardı. Ben her zaman okuluma gider gelir, akşam olunca babamın yanında oturur, «Ne olur babacığım, ben okumak istiyorum. Doktor olacağım, fakir ve kimsesiz hastaların ayaklarına kadar gidip onları iyi etmeğe çalışacağım.» Babam bana: «Hayır burada yalnız benim sözüm geçer» diye azarlardı. Babam her akşam eve somurtarak gelirdi. Bir akşam eve o kadar güler yüzlü geldi ki, âdeta kahkaha ile gülmekten kendini zor tutuyordu. Babamın bu haline hepimiz sevindik. Hemen küçük tahta sandalyeye oturarak bana: «Gel benim iyi kalpli yavrum, bundan sonra seni ben okutacağım.» dedi. Ben buna şaşakalmıştım. Babam benim şansıma bilet çekmiş 2,000 lira para çıkmıştı. Ondan sonra babam evine çok düşkün oldu, çalıştı ve biz de yoksulluktan kurtulduk.

İşte en büyük sevincim o gün olmuştu.

Ihlamur İlkokulu 5 A

Yurdan Esmerdağ

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Hangi hastalıklarda baş dönmesi olur?

Başı dönenlerin evvelâ kulak, göz sinir muayeneleri yapılmalıdır. Bundan başka kalb yetmezliği, pellegra, üremi, mide nezlesi, güneş çarpması, beyin zedelenmesi, bağırsak kurtlarının baş dönmelerine birer sebep teşkil edebileceği unutulmamalıdır.

Kendisi bittikten sonra tadı duyulan zevk hangisidir?

İnsan tadabileceği birçok zevkler içinde sadece bir tanesi vardır ki, tadı ancak bittikten sonra duyulur, o da uykudur.

Niçin öksürürüz?

Boğazımızın hava geçen borusu gıcıklandığı zaman öksürürüz ve öksürükle bu boruyu gıdıklayan yabancı maddeyi dışarı atarız. Bazan öksürmeden evvel derin nefes alırız; o vakit bu hava borusu küçük dille kapanır ve ciğerleri sıkan adaleler harekete gelir. Ciğerlerdeki hava basıncı da birdenbire borudan fırlar ve buna öksürük deriz.

BU PASTAYI KAÇA AYIRABİLİRSİNİZ ?

Bu pastayı, bıçağı sadece dört defa kullanmak suretiyle en çok kaç parçaya ayırabilirsiniz. Haydi cevabını da biz verelim : 11 parçaya. Çalışın bakalım. Yapamazsanız 48 inci sayfaya bakın.

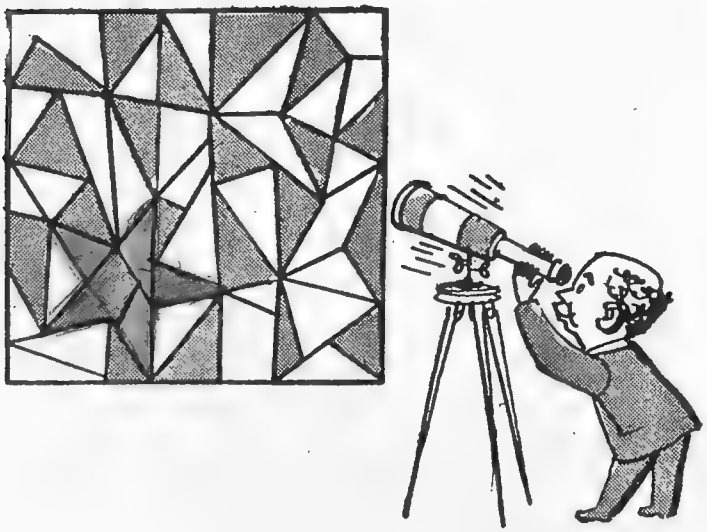

BEŞ KÖŞELİ YILDIZ YAPABİLİR MİSİNİZ ?

Bu şekilde muntazam bir beş köşeli yıldız gizlidir. Bakalım bulabilecek misiniz ? Bulamazsanız 48 inci sayfaya bakın.

BİLİN BAKALIM ?

Aşağıda sekiz tane kuş ismi yazılı. Fakat hepsinin ilk harfleri unutulmuş. Siz o unutulan harfleri koyarak bu kuşların isimlerini tamamlıyabilir misiniz ?

—aka
—umru
—eylek
—eklik
—aykuş
—artı
—arga
—rı kuşu

★

Erol'un kedisinden canı yanık. Onun hakkında düşündüklerini bir kâğıda yaz-

mış. Ama doğrusu Erol da tuhaf bir çocuk. Onun her şeyi daima tersine yaptığını bilirseniz, buradaki yazıyı da okuyabilirsiniz.

★

TESELLİ

Amcası Adnan'a sordu :

— Oğlum bu yıl sınıfını geçtin mi ?

— Evet.

— Kaçıncı sınıfa ?

— 3 - B'den, 3 C'ye...

GÜLELİM

Hanım, yeni hizmetçiye sorar :

— Hava gazı ocağını beğendin mi Ayşe ?

— Pek beğendim, hanımcığım. Dün ikindi vakti nasıl yakmıştım, bir kerecik bile sönmeden hep yanıyor !

★

— Bizim fabrikada bir adam var... İşimize mani olduğu için maaş alıyor...

— Amma da yaptın ha ! Kimse böyle bir şeyden para kazanamaz...

— O kazanıyor. Paydos vakti gelince ortaya çıkıp bir düdük öttürüyor, biz de işi bırakıyoruz !

Altan'ın babası, hem traş oluyor, hem söyleniyordu :

— Daha dün kayışta bilediğim ustura, kör testereye dönmüş !

Altan :

— Ne diyorsun babacığım ! Ben demin demir teli kestim; gayet iyi kesiyordu.

★

Tren gara girmişti. Pencerelerin birinden başını çıkaran şişman adam heyecanla :

— Baylar ! İçeride bir kadıncağız bayıldı, biraz su varsa verin ! diye bağırdı.

Hayırsever biri kendisine içi su dolu bir şişe uzattı. Adam şişeyi yakalar yakalamaz lıkır lıkır içmeğe başladı. Sonra nezaketle şişeyi sahibine verdi ve dudaklarını silerek :

— Ah teşekkür ederim, biraz ferahladım. Bayılan insan görmeğe hiç dayanamam, dedi.

★

Yeni hizmetçi odayı temizlemişti. Fakat evin hanımı içeri girip de tavandaki örümcek ağlarını görünce, sinirli sinirli söylendi :

— O tavandakiler nedir, Ayşe ?

Ayşe işi anlamamazlığa vurdu :

— Onlara hanımcığım örümcek ağı derler. Örümceklerin yaşadığı yerlerde olur !

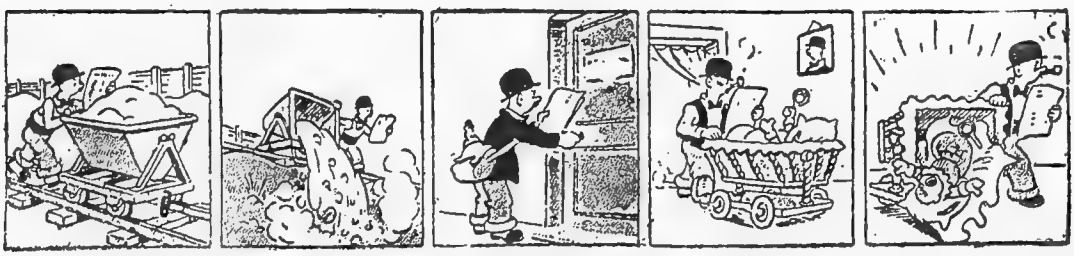

ALEMDAR MUSTAFA PAŞA -3-

«Nizâmı - Cedid» denilen yeni nizamla Avrupa usullerine göre teşkil edilen alaylar talimlerine tekrar başlamışlardır. Fakat...

... bunların büyümelerinden korkan bazı Yeniçeri ileri - gelenleri Alemdarı öldürüp yenilik taraflılarını yok etmek için artık iyice hazırlanmışlardır.

Yeniçerilerin fesat hazırlıklarını sezen birkaç dostu Alemdara Edirneye gidip yeni kuvvetler toplamasını söylediler, fakat Alemdar onları dinlemedi.

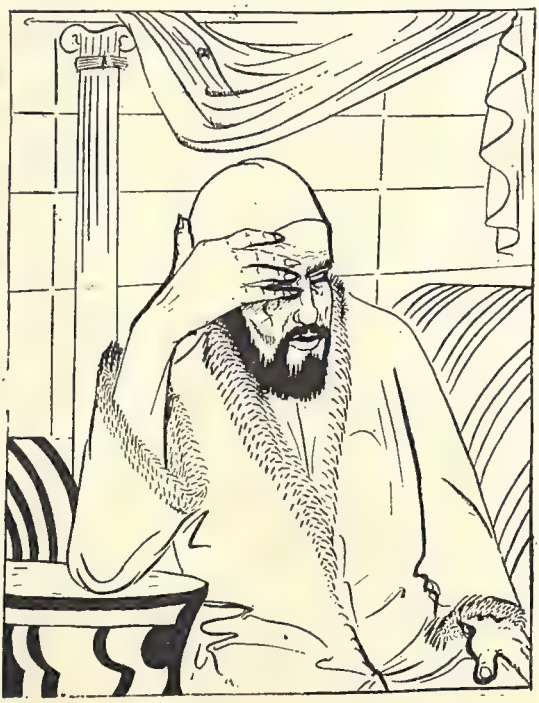

Fesatçılar 26 Ramazan akşamı harekete geçmeğe karar vermişlerdi. O akşam Alemdar çok yorgundu, erkenden odasına çekildi.

Fesatçılar ilkin Babiâli önünde toplanarak «Yangın var!» diye bağırmağa başladılar. Yangın olduğunu duyunca sadrazam Alemdar dışarıya çıkacak, onlar da onu hemen öldüreceklerdi.

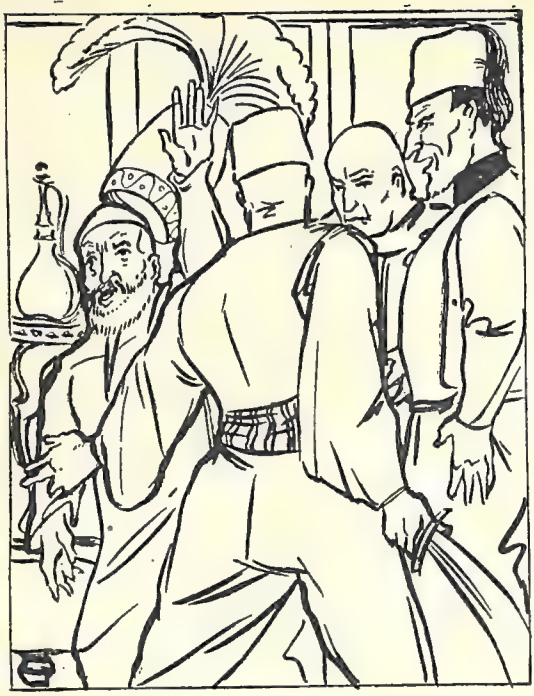

Alemdar âsilerin maksadını sezmişti. Dışarıya çıkmadı, bunun üzerine âsiler Ağa-kapısına gittiler ve kendilerine uymıyan Yeniçeri ağası Mustafa ağayı kılıç ve pala ile parçaladılar.

Sonra tekrar Babıâliye döndüler. Bu sefer sadaret dairesini dört taraftan çevirdiler ve...

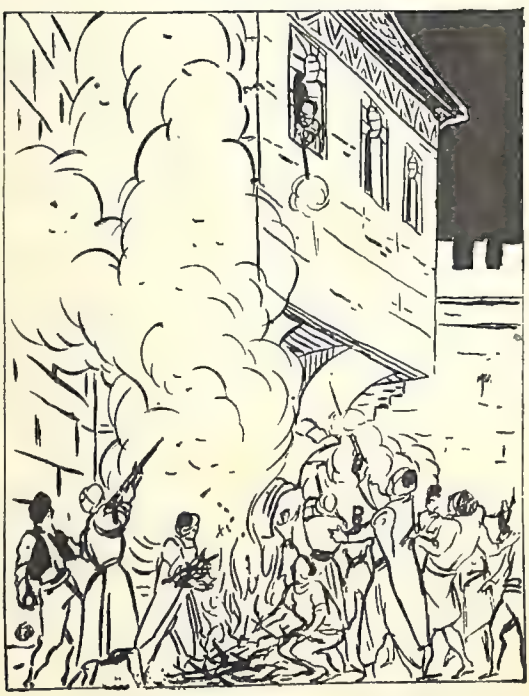

.... sadaret kâhyasının konağını ateşlediler. Asiler gittikçe azıtıyorlar, isyan büyüyordu.

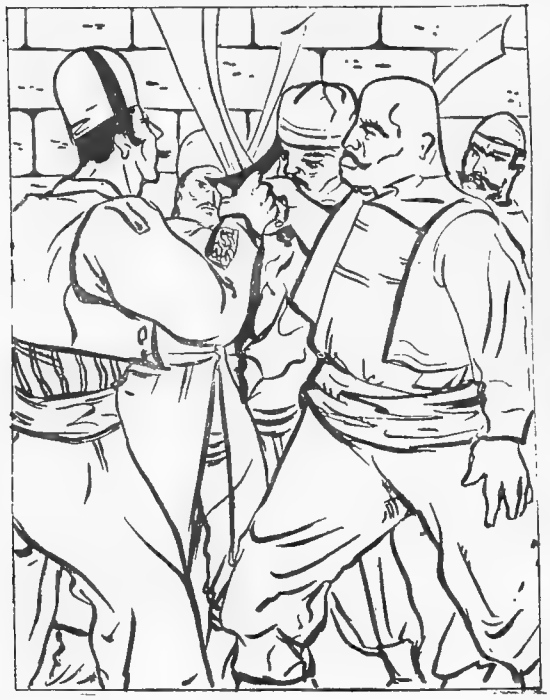

Paşa - kapısındaki sekbanlar âsilere karşı koydu. İki taraf arasında kanlı bir vuruşma başladı.
Konağın harem dairesinde kadınlar ağlamağa, bağ-

rışmağa başladılar... Alemdar yatağından fırladı. Hemen silâha sarıldı.
Ve...

... pencereye giderek oradan sekbanlarla döğüşen âsi yeniçeriler üzerine ateş açtı. Üzerlerine ateş açıldığını gören âsiler.

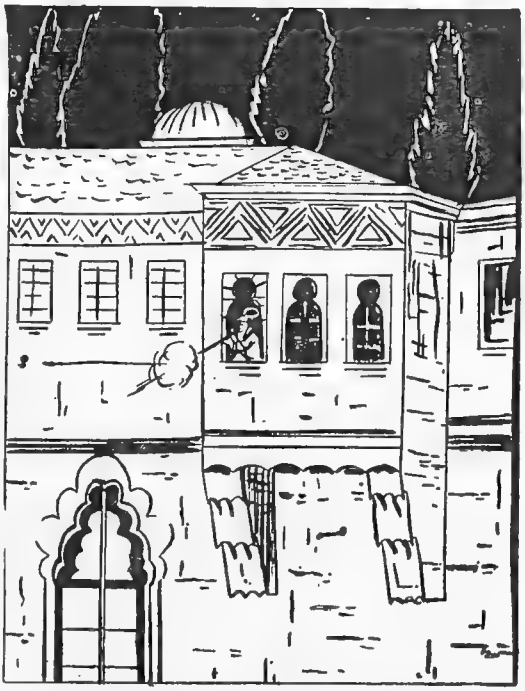

... geriye çekildiler ve Alemdarın dışarı çıkmıyacağını anladıkları için yeni bir harekete hazırlandılar.

(Arkası gelecek sayıda)

Bilemedin Kaldır Vur!

ÇOCUK toplantılarından pek hoşlanırım. Geçenlerde, dinlenme tatilinden faydalanarak oğlum arkadaşlarını çağırmıştı. Ben de onların neşeli toplantılarına bir aralık şöyle bir katıldım. Çocukların neşesinden benim de içim açıldı. Yorgunluğumu unuttum.

Masanın üzerinde duran kurabiye, pasta, bisküi, taze yemişler, kuru yemişler gibi çeşitli yiyeceklerden bazılarına çocukların hiç iltifat etmediklerini gördüm. Hemen aklıma bir oyun geldi.

— Çocuklar, dedim, gelin sizinle bilmece oynıyalım.

Çocuklar sevinerek etrafımı sardılar. Ben de onlara evvelâ şu bilmeceyi sordum.

Ben ne idim, ne idim
Samur kürklü bey idim.
Felek beni şaşırttı,
Kızgın külde pişirtti.

Bilin bakalım bu nedir?

Çocuklardan biri:

— Fındık, diye atıldı.

— Bilemedin kaldır vur.

— Ya ne? diye hepsi bir ağızdan sordular.

— Kestane, dedim, kestane!

Masanın üstünde duran kebap kestaneleri göstererek:

— Ama siz bunlara hiç iltifat etmemişsiniz. Halbuki kestane en faydalı yemişlerden biridir. Hemen yarıyarıya şekerlidir. Sinirleri düzelten B^1, yemeklerin hazmını kolaylaştıran, vücut için gerçekten gıda olmalarını sağlayan B^2 vitaminleri onda hatırı sayılacak kadar boldur. Madenler bakımından da bütün yemişlerin şahıdır. Meselâ, cilt güzelliğine yarayan, dokuların beslenmesi için lüzumlu olan kükürt, kana kuvvet veren potasyum, fosfor, kireç onda bol bol vardır. Bu madenler insanın canına can katar. Halbuki siz ona üvey kardeş muamelesi yapmışsınız. Şimdi size bir bilmece daha soracağım; bakalım bunu bilebilecek misiniz?

Bir sarı kutu
İçi kum dolu!

Yine biri atıldı:

— Muz!

— Bilemedin kaldır vur. İncir!

İncir de, hele kurusu, bir hazinedir. İki tanesi 250 kalori verir. Çocukların büyüyüp serpilmesine yarayan A vitamini, sinirleri besleyen B^1 vitamini, insanı hastalıklardan koruyan, diş kanamalarının önüne geçen C vitamini onda bol bol vardır. Şekeri de caba. Hele kuru badem, fındık ve cevizle beraber yenirse tam bir gıdadır. Tadına da doyum olmaz. Alın size bir bilmece daha:

Bir kutum var dört dilim etmek ister.

Bilin bakalım bu nedir?

Çocuklar şaşırdılar. Hiçbiri bilemedi. Bunun üzerine ben:

— Kafanızı yormayın, ceviz, ceviz, dedim. Ceviz deyip geçmeyin, o da pek mükemmel bir gıdadır. Kuru üzüm ve incirle beraber insana şifa verir. Dişleri sağlam ve beyaz yapar. Haydi bakalım, şimdi bana akıllı çocuklar olduğunuzu ispat edin!

Çocuklar, neşe içinde masanın üstünde duran kuru yemiş tabaklarına saldırdılar. Biraz sonra tabaklar boşalıverdi. Ben de sevinerek yanlarından ayrıldım. Afiyet olsun!

Dr. Kâmran ŞENEL

DOSTUMUZ CANLI MADENLER ATOM

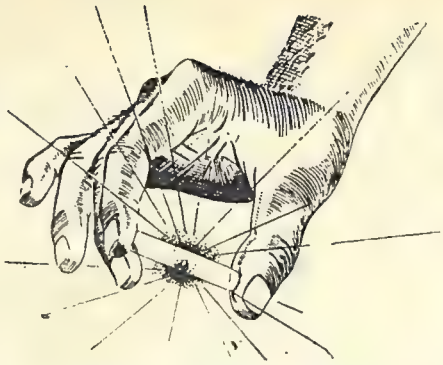

KENDİNİZİ kırda farzedin... Hepsi birbirinden güzel, birbirinden kuvvetli atlar başıboş dolaşıp duruyorlar... Halbuki onlar insanların emrinde olsa ne büyük işler görür, ne kadar fayda sağlarlar.

Siz de elinizden gelse bu sahipsiz atları tutmak, onlara dizgini takıp emrinizde kullanmak istemez misiniz? Elbette istersiniz.

İşte her zaman yeni yeni kuvvet kaynakları peşinde koşan insanoğlu onları başıboş bırakmak istemedi. Elinde dizginler, peşlerine düştü.

Biz, yirminci yüzyılda bol, bol faydalandığımız buhar, elektrik ve atom gibi enerji kaynaklarını, kırlarda başıboş dolaşan atlara benzetebiliriz. İnsanlar yüzlerce yıl uğraşıp didinerek, bunlardan ilkine, buhar enerjisine dizgini takmayı başardılar. Yıl 1870...

Şimdi de bir duvara çivi çakmak istediğinizi düşünün. Bir tahta parçasıyla vurmaya çalışsanız başaramazsınız veya pek güç olur. Sadece elinizle batırmaya kalksanız hiç olmaz. O halde bu işi başarabilmek için başka bir vasıtaya ihtiyacınız vardır: Meselâ bir çekiç veya keser. Elinizde böyle bir âlet bulunursa o zaman çiviyi kolayca çakabilirsiniz.

Aynı şekilde buhar gücü insanların elinde çok kıymetli bir vasıta oldu. Daha önce başarılması imkânsız veya çok müşkül olan işler bu sayede kolayca yapılabilir hale geldi. Üstelik ondan faydalanarak yeni yeni enerjilerin dizginlenmesi de mümkün oldu. Kırlarda dolaşan yabanî atın birini yakalayınca, onun üstüne binerek diğerlerinin peşinden gitmek elbette çok kolaydır. Halbuki ilk defa, yaya olarak bir at yakalamak pek güçtür.

Buhar enerjisi sayesinde, elektrik de insanların emrine girdi. Ondan sonra elektriğin özellikleri üzerinde duruldu, aynı zamanda bu muazzam enerji sayesinde büsbütün yeni yeni icat ve keşiflerin yolu açıldı.

Madam Curie'nin radyumu keşfetmesi bilginleri yepyeni bir mesele karşısında bıraktı ve şaşırttı. Çünkü bu eleman, atomların bilinmez derinliklerinden bitmez tükenmez bir enerji (radyasyon) saçıyordu. Radyum, radyoaktif bir elemandı. Meselâ esrarengiz bir ısı kaynağıydı. Meselâ bir parçacık radyum su dolu bir kaba konunca suyu ısıtıyordu, hattâ kaynatıyordu. Eğer ısı kaybı önlenebilse, o radyum parçacığı suyu asırlarca kaynatabilecek kadar enerjiye sahipti. Demekki küçücük bir radyum parçasında hadsiz hesapsız enerji vardı. Uzun çalışmalar sonunda radyum atomlarının etrafa alfa zerrecikleri saçtıkları anlaşıldı. Alfa zerreciği dediğimiz şey de, dalga uzunluğu değişik bir çeşit ışından ibaretti.

İyi ama radyum atomlarının bu enerjisi sonsuz mudur? Elbette ki hayır. Fakat yapılan hesaplar bu enerjinin son derece uzun ömürlü olduğunu gösteriyor. Meselâ bir radyum parçasının ancak 1580 yıl içinde atomlarının yarısı enerjisini kaybetmiş olur. Radyoaktivitesini kaybeden atomlar da kurşun atomları haline gelir. Başka bir radyoaktif eleman olan uranyum atomlarının ise yarı ömrü dört milyar yıldır. Buna karşılık başka birçok radyoaktif elemanların ömrü, ancak birkaç dakika veya birkaç saniyedir.

İşte, ancak radyoaktif ele-

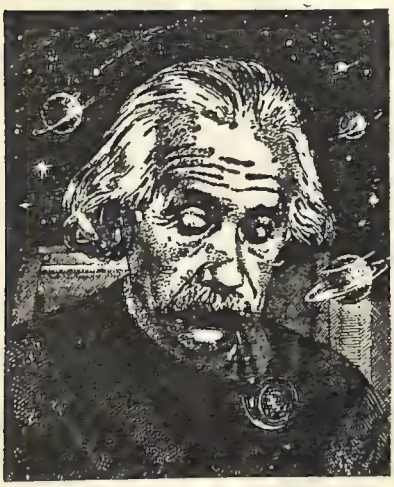

Atom devrinin babası: Einstein

GÖKTAŞLARI - METEORLAR

Berrak havada gece gökyüzünü seyrederken, çok defa, yıldız gibi parlak şeylerin birden hızla yere doğru uçtuklarını ve birkaç saniye böyle gittikten sonra yine birden söndüklerini görürüz. Bunları eskiden yıldız sanırlardı. Hattâ her insanın bir yıldızı olduğuna ve ölünce yıldızının düşüp söndüğüne inananlar bile vardı. Bunlar yanlış bilgi ve boş inançlardır. O düşüp sönen şeyler bize yıldızmış gibi görünürse de yıldız değildir. Feza denilen sonsuz boşluk içinde toz ve kum ufaklığından çakıl büyüklüğüne kadar, bazan koskoca kayalar kadar, hacimde bir takım cisimlerdir.

Yer küresi güneş etrafında dolanırken bu çeşit cisimlere yaklaşınca onları büyük bir hızla kendine çeker, fakat cisim atmosfer dediğimiz hava tabakası içine girince müthiş hızla havaya sürtünmesi neticesi olarak bir anda parlak bir ışıkla yanar ve kül olup tükenir. Fakat cisim irice ise kül olmadan yere düşer. Uçar gibi görülen cisimlere METEOR adı verilir, bunlardan yere düşenlere de METEORİT denilir. Meteorit karşılığı olarak bizde göktaşı deniliyor. Meteoritlerin terkibinde en çok bulunan unsur demirdir. Yeryüzüne nâdir olarak pek büyük meteoritler düştüğü de olur. Amerika'da, Grönland'da, Sibirya'da eskiden düşmüş 60, 70 ton ağırlığında meteoritler vardır.

Kanada'da pek eski devirlerde yere düşen bir meteorit de 3.500 metre çapında ve yüzlerce metre derinlikte bir çukur açmıştır. Yine Amerika'da Nevada'da da buna yakın büyüklükte bir meteorit krateri vardır. Buralara düşen meteoritler muazzam ağırlıkları ve müthiş hızları sebebiyle yüzlerce metre derinliğe gömülmüşlerdir.

manların keşfedilmesi sayesinde atomun gerçek mânasıyla anlaşılması mümkün oldu.

Atomların esrarını ilk defa çözen büyük bilgin Einsteindir. Bu büyük bilgin 1905 yılında, daha yirmi altı yaşındayken yepyeni bir tabiat kanunu keşfetti.

Balıkçı hikâyesini hatırladınız mı ?... Adam uzun uzun uğraştıktan sonra en nihayet ağına bir şey düşmüştü değil mi : Sihirli bir lâmba... Bu lâmbanın içinde hadsiz hesapsız kudreti olan bir cin vardı. İşte Einstein'in buluşu bilginler için, sihirli lâmbaydı. Bu sihirli lâmbanın içinde atom enerjisinin sırrı vardı.

Bu sayede kâinattaki enerji kaynakları da insanlarca anlaşılmış oluyordu. Meselâ bizim güneşimiz... Güneş, feza boşluğuna durmadan enerji yaymaktadır. Her saniye ağırlığından dört milyon ton kaybetmekte ve bu miktar enerji olarak etrafa yayılmaktadır. Daha milyarlarca yıl da aynı şekilde etrafa enerji yaymakta devam edecektir. Milyonlarca başka yıldızlar da aynı şekilde etrafa enerji yaymaktadırlar. Bu kadar enerjiyi normal olarak akıl almaz.

* * * * * * * * * * * *

YAZISIZ

Çünkü, eğer güneşin enerjisi alelâde bir kömür veya petrol yanmasından ibaret olsaydı, bütün güneş birkaç bin yıl içinde yanıp biterdi. O halde güneş tükenmez enerji kaynağı atom enerjisinden başka bir şey olamaz. Diğer bütün yıldızlar için de durum aynıdır. Güneşin bitmez tükenmez enerjisi milyonlarca yıldan beri dünyayı yaşatmaktadır ve bu enerji daha milyarlarca yıl devam edecektir.

Bilginler artık atom hakkında epeyce şeyler öğrenmiş, ondaki enerjinin büyüklüğünü anlamışlardır. Üstelik radyoaktivite'nin atomların kırılması olduğu da anlaşılmıştır. Artık atomun yapısı bilinmektedir. Gelecek sayımızda size atomun yapısından, büyüklüğünden bahsedeceğiz.

O. Ş. Yüksel

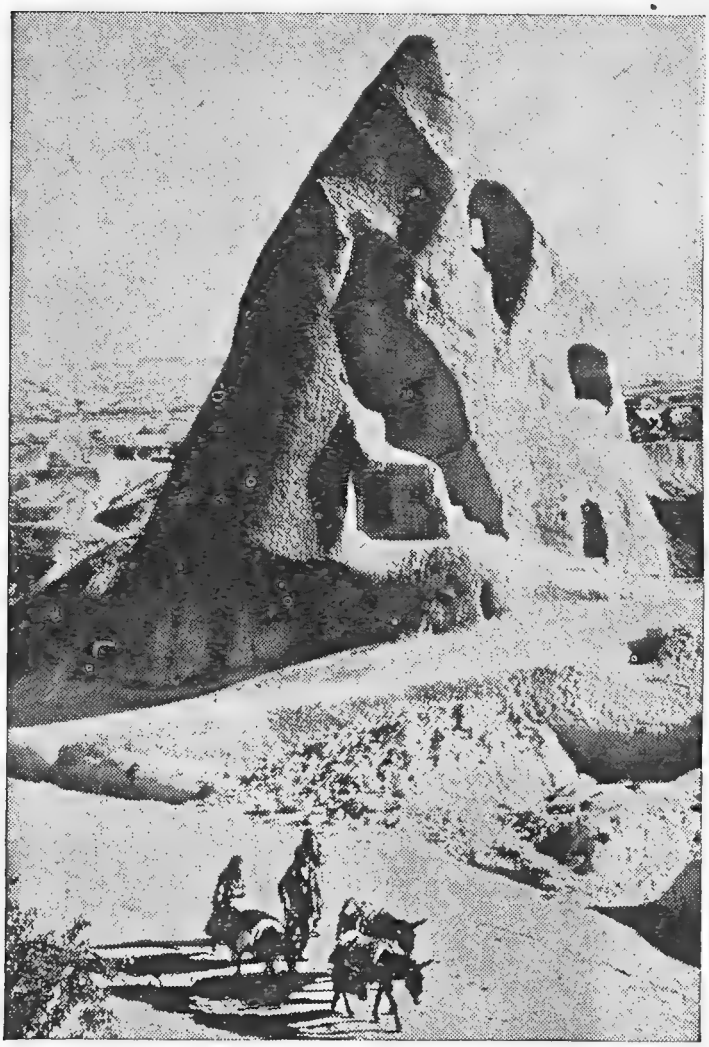

PERİ BACALARI

ESKİ, çok eski zamanlarda orta Anadoluda bir yanardağ etrafa ateş püskürüyordu. Kimbilir yanardağın patlamaları ne kadar sürdü. Bu patlamalar yanardağın çevresindeki topraklara tesir etmişti.

Aradan yüzlerce ve yüzlerce yıl geçti. Yanardağ zamanla söndü. Fakat patlamalarının etkisi çevresindeki toprak üzerinde zamanla değişmiyecek izler bıraktı.

Bu yanardağı tanıyacaksınız. Hepimizin bildiği Erciyas dağı. Erciyas dağından etrafa yayılan lâvlar zamanla donup çatlamış, yağmur ve kar bu çatlakları genişletmiş, nihayet bu lâv tabakalarının kalıntıları birer koni biçimini almıştır.

Pek eski zamanlardan beri bu civar halkından bazıları bu konilerden bir kısmının içini oyarak oturacak yer haline getirmişlerdir. Bugün de buralarda bazı Türk köylüleri oturmaktadır. Bu kayalar yumuşak olduğundan civardan taş toplayıp ev yapmaktansa bunların içini oyuvermek daha kolay görünmüştür. Bazılarının kapısı yerden çok yüksektir. Böyle yerlerde oturanlar halatla tırmanmak suretiyle kapıya ulaşırlar.

Bazı büyük konilerde birçok kat ve yine birçok küçük odalar bulunur.

Bu tabiat olayının meydana getirdiği koniler ilk bakışta bacaya benzediği için bunlara Peri Bacaları denmiştir. Peri Bacaları içinde on katlı olanlar bile vardır.

Orta çağ hıristiyanları bazı büyük Peri Bacalarının içini oyarak kilise haline getirmişlerdir. Buralarda dünyadan elini eteğini çekmiş keşişler ibadet ederlerdi.

Buralarda yaşayan halkın başlıca gelir kaynağı topraktır. Yani çiftçilikle hayatlarını kazanırlar.

Bu bölgede bulunan Ürgüp şehrinin içinde bile böyle kayalara oyulmuş

evler vardır. Bu gibi evler ilk bakışta bir kartpostal manzarası gösterirler. Sanki sadece iki boyutları var gibidir. Çünkü evlerin derinliği kaya bloklarının içinde olduğundan görünmez. Sadece eni ve boyu görünür. Bu gibi evlerde sokağa bakan odalar pencereli, diğerleri ise penceresizdir. Buralarda oturanlar daha çok evlerinin ön odalarını kullanırlar. Karanlık odalar depo ve kiler olarak kullanılır. Bir çok kalabalık aileler bu konilerin ışık alan bir tek odalarında yaşarlar.

Peri Bacalarının bazılarının tepesinde şapka gibi birer taş parçası bulunur. Bu da o bölgenin en önemli özelliklerinden biridir.

Peri Bacalarına oyulmuş odalardan bazıları kullanılmamaktadır. Buraları gezen bir seyyah odalarda taştan yontulmuş yataklar, masalar, ocaklar bulunduğunu söylemiştir. Bazılarında ise çok güzel resimler ve işlemeler vardır. Bilhassa Karanlık Kilise ve Tokalı Kilisede çok güzel resimler bulunmaktadır.

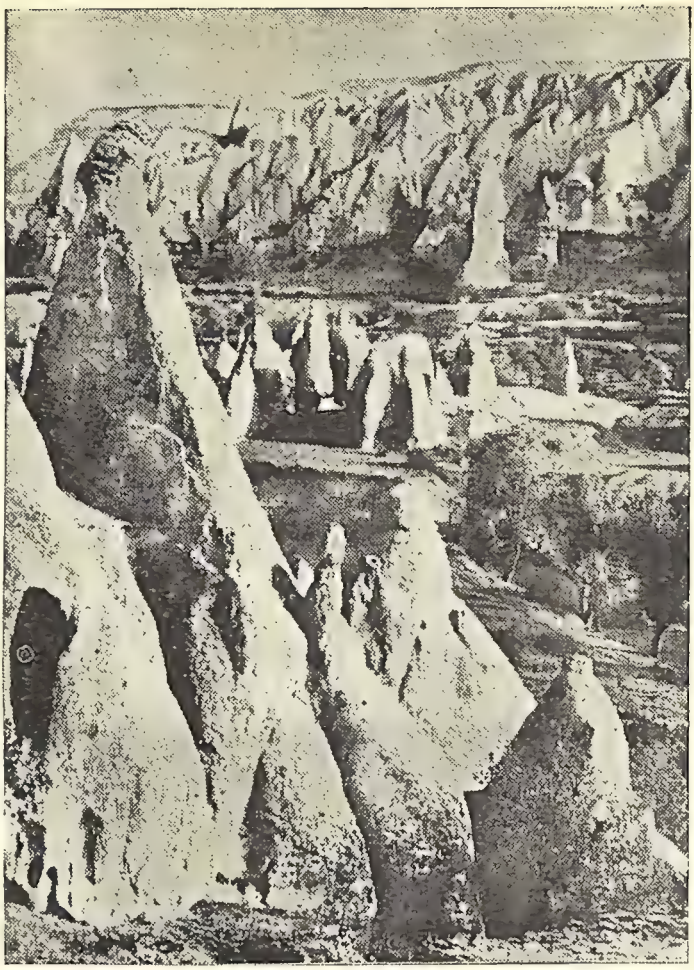

★

Yukarıda, Ürgüpteki Peri bacalarından bir görünüş; Solda bunlardan birinin içini oymak suretiyle yapılmış büyük bir oda.

★

HAYVAN DOSTLARI

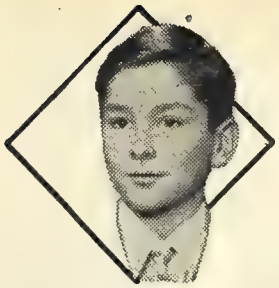

Ömer Borovalı

ÖMER BOROVALI Nişantaşı (Şişli Terakki Lisesi VI. A).

Sokakta bir gün çok güzel bir kedi yavrusu gördüm. Hayvan benden çok kaçtı ama, sonunda yakalandı. Şimdi o bizim evde. Sokakta kalsaydı, belki de hayvancağız açlıktan ölürdü. Bir gün de kuyruğunun tüyleri kopmuş bir güvercin gördüm. Bu sevimli hayvanı iyileştirdikten sonra salıverdim.

Serpil Uluğ

SERPİL ULUĞ (Ankara)

Topal bir horozum vardı. Onu çok severdim. Her gün suyunu, yemini ben verir, ona ben bakardım. Hayvanlara küçükten beri bir sevgim vardır. Bıdık adını koyduğum horoz bir gün kayboldu. Üzüntüden ağladımsa da iş işten geçmişti. Ertesi sabah Bıdık çalılar arasında bulundu. Ne kadar sevindiğimi siz tasavvur edin.

Ayşe Sınal

AYŞE SINAL (Ankara)

Hayvanları çok severim Evimizde 5 kedi, 3 köpek var. Yolda gördüğüm bütün hayvanlara yardım ederim. Atların dövülmesine, kuşların, koyunların öldürülmesine hiç tahammül edemem.

Erdoğan Uzun

ERDOĞAN UZUN Beşiktaş (Dikilitaş İlkokulu V. sınıf).

Eğer birinin bir hayvanı kovalayıp dövdüğünü görürsem hemen mani olmaya çalışırım.

Günay Yılmazer.

ALEXANDER KARAVOLAS (Cihangir)

Hayvanlara ait bir çok kitaplar okudum. Onların hayat ve âdetleri beni hayran bıraktı.

NEBAHAT DANSUK (Beşiktaş)

Doğan Kardeş'te Hayvanları Koruma Derneğine üye olunuz yazısını okuyunca çok sevindim. Çünkü hayvanları çok severim ve onlara yardım etmek isterim.

VECDİ SAYAR (Ankara)

Doğan Kardeş'te benim gibi hayvanları seven kardeşlerimin resimlerini gördüm. Ben de bütün hayvanları çok sever, onlara eziyet edilmesini hiç istemem. Hele pamuk kedilerle aram çok iyidir. Kuzular, kuşlar, köpekler, civcivler beni bilseniz ne kadar severler.

BİLUN KOKAÇ (Levent (Levent ilkokulu V. sınıf).

O gün annem beni bakkala peynir almıya yollamıştı. Peyniri alıp dönerken bir miyavlama sesi duyarak arkama baktım. Yavru ve zavallı bir kedi peşimden gelmekteydi. Hemen aklıma onu alıp eve dönmek geldi. Fakat annem hiç hayvan sevmez, fareden de çok tiksinir. Onun için eve götüremedim... Sonunda bir komşumuza vererek içimi rahata kavuşturdum.

NERİMAN KUT Samatya (Mehmet Akif ilkokulu V. sınıf).

Küçük yaşımdan beri hayvanları severim. Evimde bir iki çeşit hayvan vardır. Kendilerine ben bakarım, onların yemeklerini verir, öyle okuluma giderim. Yine akşamları kümeslerine kapatıp hasta olmamaları için haftada bir iki defa ilâçlı sular veririm.

Nebahat Dansuk

Vecdi Sayar

Bilum Kokaç

Aleksander Karavolas

Neriman Kut

DOĞRU MU, YANLIŞ MI ?

1 — Piton yılanı zehirlidir.
2 — Dünyadaki hayvanların en büyüğü fildir.
3 — Bizon, Kuzey Amerika'da yaşıyan en büyük hayvandır.
4 — En uzun boylu hayvan zürafadır.
5 — Erkek ve dişi aslanların yelesi olur.
6 — Güney Amerika'da yaşıyan lâmalar deve ailesindendir.
7 — Penguenler kısa mesafelere uçabilir.
8 — Bazı develerin iki hörgücü olur.
9 — Zebra bir çeşit kurttur.

— Doğru cevaplar üçüncü sütunun altındadır —

GÜNEY YILMAZER — Konya.

Bir sene evvel çok sevdiğim köpeğim Komaş'ı kaybettim. Şimdi Uğur isminde bir kedim var. Onu da çok seviyorum.

Bu soğuk kış günlerinde zavallı hayvanlara öyle acıyorum ki... Onlara bahçemizde bir yer yaptım. Oraya yem ve su koyuyorum. Acıdığım hayvanlardan biri de atlardır. İnsafsız sahipleri onlara hiç acımadan nasıl kamçı vuruyorlar.

ZAFER BOZKURT — Yenice Ortaokulu sınıf III.

Benim gönlüm eskiden beri Hayvanları Koruma gibi bir derneğe üye olmağı isterdi. Bunu bana Doğan Kardeş sağladı. Ben şahsen bütün hayvanlara eziyet edildiği zaman vicdan azabı duyarım. Şimdi de bütün kardeşlerimin bu derneğe üye olmalarını canü gönülden isterim.

Köylü ile Avukat

Bir köylü tanınmış avukatlardan birine gitti : «Avukat efendi, size bir şey danışacağım» dedi. Ortada bir toprak dâvası vardı. Köylü dâvayı, bütün girdi - çıktısı ile, uzun uzadıya anlattı. Avukat dikkatle dinledi. Birkaç şey sordu, onları da öğrendikten sonra köylüye :

«Hak senindir, ağam,» dedi. «Bu günden tezi yok, hemen dâva açalım. Kazanacağımız yüzde yüz muhakkak.»

Bu söz üzerine köylü :

«Sağ ol, efendi,» deyip ayağa kalktı ve : «Hoşça kal» diye gitmeye davrandı.

Avukat şaşırmıştı, sordu :

«Nereye gidiyorsun ? Dâva açmıyacak mısın ?»

«Yok, ne diye açayım ki ? Herif yüzde yüz kazanacak olduktan kelli. Üsletik para da mı harcıyacağım ?»

Bu cevap avukatı büsbütün şaşırttı. Tekrar sordu :

«Ne demek istiyorsun ağa? Anlıyamadım ?»

Köylü sırıttı: «Bunda anlamıyacak ne var ki, a avukat efendi,» dedi, «Ben sana dâvayı öbür tarafın durumuna göre anlatıverdim.»

Avukatın ağzı açık kaldı.

★

(DOĞRU MU, YANLIŞ MI) NIN CEVABI

1 — Yanlış, 2 — Yanlış, en büyük hayvan balinadır. 3 — Doğru, 4 — Doğru, 5 — Yanlış, yalnız erkek aslanın yelesi vardır. 6 — Doğru, 7 — Yanlış, penguenler hiç uçamaz. 8 — Doğru, 9 — Yanlış, zebra yaban eşeğidir.

Kurtarma Ekibi

SANDY, babasının çalıştığı tahlisiye motörünü güzelce temizlemiş, motör pırıl pırıl olmuştu. İşini bitirdikten sonra unutulmuş bir şey var mı diye etrafına bakındı. Hayır yoktu.

Sandy'nin babası bu tahlisiye sandalında çalışıyordu. Çocuğun bütün merakı günün birinde babası gibi bu motörle denize açılıp karaya oturmuş gemilerdeki insanların hayatını kurtarmaktı.

Hava gittikçe sertleşiyor gibiydi. Babası :

— Hava berbat, diye söylendi, eve dönsek iyi olacak.

O sırada başka bir gemici Sandy'ye :

— Sen bayağı delikanlı oldun, dedi, ne zaman bizim ekibe katılacaksın ?

— Eğer isterseniz hemen şimdi. Ne yapılacağını biliyorum. Babam öğretti bana.

— Baban bizim en iyi adamımızdır. Merak etme. Günün birinde sen de bize katılacaksın.

Baba oğul eve yollandılar. Rüzgâr hızını gittikçe arttırmıştı. Limanda demirli motörler, sandallar sallanıp duruyorlar, bazılarının direkleri birbirine değecek gibi oluyordu.

Hele rüzgâr o kadar şiddetlenmişti ki, Sandy evlerinin kapısını açmakta âdeta güçlük çekti. Annesi çayı yeni hazırlamıştı. Babası onun geldiğini görünce :

— Yardım et de şu çizmeleri çıkaralım Sandy, bu gece evde olduğuma pek memnunum. Allah vere de rüzgâr evin çatısını uçurmasa.

Sandy gülerek masaya oturdu. Fakat bir an sonra tekrar fırladı. Evi yerinden sarsan şiddetli bir patlama duyulmuştu. Arkasından bir patlama daha oldu. Babası çizmelerini tekrar ayağına geçirirken Sandy :

— Baba, dedi, imdat istiyorlar.

Fakat babası çoktan dışarı fırlamıştı bile.

Sandy'nin annesi içini çekerek çayı termos şişesine doldurdu. Sonra :

— Koş, dedi, bunu babana yetiştir. Yalnız iyi sarın.

Sandy termosu kaparak dışarı fırladı. Rüzgâr insana nefes aldırmıyacak kadar şiddetli esiyordu. Çocuk başını öne doğru eğerek koşmaya başladı.

Çok geçmeden babasının motörüne varmıştı. Onu diğer tayfalarla konuşurken buldu.

— Bigg nerede ? diyordu.

— Hasta yatıyormuş. Halbuki bir kişi eksik olursa yola çıkamayız.

Kaptan söze karışarak :

— Çıkacağız, dedi, başka çare yok. Gemi karaya oturmuş, dalgalar neredeyse ikiye bölecek.

Bütün bu konuşmalar çok kısa bir zaman içinde geçmişti. Sandy babasının yanına yaklaşarak :

— Onun yerine beni alın babacığım, diye yalvardı. Size yardım ederim. Ne yapılacağını biliyorum.

Babası kaşlarını çatarak :

— Olmaz, diye cevap verdi, sen şaşırmışsın.

Motör sahilden ayrılmak üzereydi. Kaptan ona doğru bir işaret yaptı. Sandy bunu görünce şimşek gibi motöre atlayarak :

— İşte geliyorum, dedi, ben de tayfayım artık.

Ve motör açıldı.

Bulutların arasından zaman zaman ayın soluk rengi görünüyordu. Ay ışığı bir an azgın denizi aydınlatıyor, sonra her yer karanlığa gömülüyordu. Sandy'nin babası projektörün başındaydı. Kocaman motör dalgaların üzerinde bir fındık kabuğu gibi sallanıyor, bata çıka geminin karaya oturduğu yere doğru ilerliyordu.

Biraz sonra da gemiden havaî fişekler atılmaya başlandı. Zaten bu karanlıkta ve fırtınada gemiyi bulmak başka türlü mümkün olmıyacaktı. Kaptan motörü o tarafa doğru çevirdi. Çok geçmeden karanlıklar içinde bir hayalet gibi yükselen gemiyi gördüler. Manzara gerçekten korkunçtu. Kaptan bile başını sallıyarak :

— Bakamıyorum, diyordu, neredeyse parçalanacak. Bari bir an önce yetişip de tayfaları kurtarsak.

Anlaşıldığına göre gemi

KOMPOZİSYON YARIŞMAMIZDA MANSİYON KAZANAN BİR YAZI

Hırsız

VAKİT gece idi. Saat ya iki, ya üç. Su içmek için yatağımdan kalktım. Mutfağa doğru yürürken misafir odasının pencerelerinden biri aralandı. İçeriye yüzü maskeli bir adam girdi. Bir elinde fener bir elinde torba vardı. Fenerini yaktı, ışığı odada gezdirmeğe başladı. Ayakta durduğu koltuktan indi. Beni görmemiş olacak ki eşyaları torbaya atmağa başladı. Ben olduğum yerde donmuş gibi duruyordum. Birden aklıma bir şey geldi. Telefon hemen yanımdaki odada idi. Telefonu açar, polise haber verirdim. Yemek odasına doğru yürüdüm. Odaya girdim. Telefonun ahizesini elime aldım, numarayı çevirdim, tam alo diyeceğim sırada bir el ağzımı kapattı. Çığlıklar atmağa başladım. Birden kendimi yerde buldum. Ha öldürdü, ha öldürecek derken bir rüya görmüş olduğumu anladım. Yatağıma girdim ama, ya sahici hırsız gelip beni öldürürse diye sabaha kadar uyuyamadım.

Çapa İlkokulundan
Saba Torosdağı

muhakkak batacaktı. Bu ekibin yapacağı iş ise tayfaları kurtarmaktan ibaret olacaktı. Artık gemiye iyiden iyiye yaklaşmışlardı. Rüzgâr, gemicilerin acı çığlıklarını onlara kadar getiriyordu. Onlar da gemiyi terketmeye hazırlanıyorlardı. Çok geçmeden birer ikişer denize atladılar. Tahlisiye motöründeki tayfalar denize atlayanları hemen yakalayıp sandala alıyorlardı. Birden Sandy:

— Baba, şurada da bir adam var! diye bağırdı.

Dalgalar adamı motörden epeyce uzağa sürüklemişti. Motör ona doğru gitse bu defa motörün yanı başında yüzüşenlerin hayatı tehlikeye girecekti. Zaten Sandy'nin bağırışını da duyan olmamıştı. Sandy ümitsiz bir halde etrafına bakındı. Birden gözüne bir halat yığını ilişti. Hiç düşünmeden onu alarak adama doğru fırlattı. Attığı halat kısa gelmişti ama, adam halatı görmüştü. Biraz gayret edip ucundan yakaladı.

Bu defa da zavallı gemiciyi motöre çekmek vardı. Herkes kendi işiyle uğraştığından onu çekme işi de Sandy'ye düştü. Çocuk binbir güçlükle adamı motörün yanına kadar çekebildi. O zaman diğer gemiciler tutup içeriye aldılar.

Sandy adamın kurtulduğunu görünce derin bir oh çekti. Sonra annesinin verdiği termosu ona uzatarak:

— Al iç şunu, dedi, ısınırsın. Hem de çabuk iç, yoksa içine deniz suyu dolacak.

Adam Sandy'ye gülümseyerek:

— Sen gerçekten bir erkeksin, dedi, senin gibi altın kalpli insanlarla karşılaşacağımı bilsem, her gün deniz kazasına uğramaktan korkmam.

Sandy artık kendisini büyük bir adam gibi hissediyordu. Hele babasının sesini duyunca büsbütün sevindi. Babası ona:

— Aferin Sandy, demişti, büyük bir iş başardın.

Halbuki o herkese kolay kolay aferin demezdi.

BİLMECE — BİLDİRMECE

Sekiz ayak, iki baş.
Üstü tahta, altı taş.
Döven

★

Saçağı gökte
Dalları yerde.
Güneş

Pazardan alınmaz
Torbaya konulmaz
Tadına doyulmaz.
Uykı

★

Lap lap ayaklı
Küçücük kulaklı.
Deve

Kuyruklu kumbara
Zahire taşır ambara.
Kaşık

ALEXANDER GRAHAM BELL

— Başı 8. sayfada —

Tüy gibi genç — dev gibi ihtiyar

Yirmi üç yaşında iken zayıf vücudu ile babasını endişeye düşüren Bell sonraları muhteşem sakallı, iri yarı bir adam oldu. Çok kuvvetli idi. Sıhhati de mükemmeldi. Baddeck'deki köşkünde 2 Ağustos 1922 de 75 yaşında öldü.

Telefon âlâmeti: çan resmi

Telefon âlâmeti olarak bir çan resmi kullanılması her yerde âdettir. Bunun iki sebebi vardır: biri ufacık bir çan demek olan zil, telefonun habercisidir; ikincisi: bizim zil, çıngrak ve çan kelimelerimizin İngilizcedeki tek karşılığı **bell** kelimesidir, telefonu icad edenin soyadı da, hoş bir tesadüf neticesi olarak, Bell'dir.

A. B.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

KARDEŞLERİMİZDEN ŞİİRLER

ÖĞRETMENİM

Kalbimdeki sevginin,
Vardır iki sahibi.
Biri annemle babam,
Biri de öğretmenim.

Feyyaz Ersin

★

B A B A M

Akşamları eve gelince
Baba, babacığım, diyerek
Sarılırım boynuna.
Günün bütün yorgunluğunu
Çıkarırsın yanımızda..

Hatice Gökalp

★

EVDE ÇAMAŞIR

Makina açıldı,
Prizine takıldı.
Beyaz beyaz köpükler
Etrafa saçıldı.

Cem İyiergin

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Düşmana Karşı

Üç kardeş, şehirden epey uzakta bulunan «Sazlı Göl» ün kenarından konuşa konuşa geçiyorlardı. Üçü de böyle gezintilere çıkacak kadar büyüktü. Maurice 17, Hubert 16, kızkardeşleri Simone de 14 yaşındaydı. Babaları Bay Vernet, yıllardan beri Seylân adasına yerleşmişti; kahve, pirinç ziraatiyle meşgul oluyordu.

Gündüzün sıcağı hafiflemişti. Ağaç dallarından maymunların cırlak sesleri geliyordu. Pembe flamingo kuşları kâh gölün üzerinden uçuşuyor, kâh kıyıya inerek küme halinde salına salına dolaşıyordu.

Simone bir aralık :

— Şuna bakın, dedi, eliyle az ilerde, sudan yükselen boyu iki metre kadar düz bir kayayı gösterdi.

Kayanın üzerinde bir adam çömelmişti. Yerli değil, bir Hintliydi bu.

Hubert :

— Balık avlıyor, dedi.

— O balık avlamadan kendisi avlanacak !

Gerçekten adam, bir timsah sürüsünün sessizce kayaya yaklaştığının farkında değildi. Ansızın doğrulunca durumun farkına vardı, çevrildiğini anladı. Yüzünde şaşkınlık, dehşet belirdi. Ama bir şey yapamazdı artık; kollarını kavuşturmuş bekliyordu.

Maurice :

— Kapacaklar onu, çabuk yetişelim !. diye bağırdı.

Üç kardeş çalılıktan, yolu kesen sarmaşıkları ayırarak olanca güçleriyle koştular. Beş dakikada, üç timsahın tırmanmağa başladığı kayanın önündeydiler. Maurice kardeşlerine :

— Ellerinize ne geçerse üzerine atın ve sesleriniz çıktığı kadar bağırın ! diye emir verdi.

Timsahlar, taş yağmuruna tutulunca ürkerek suya doğru gerilediler. Hintli hep aynı yerde, durumunu değiştirmeden duruyordu. Canavarların iyice uzaklaştığını gören Hubert :

— Gittiler, karaya dönebilirsiniz ! diye bağırdı.

Hintli sahile çıkınca üç kardeşi bir bir süzdü :

— Adım Varanga, dedi. Siz olmasaydınız şu anda öbür dünyada olacaktım. Çok teşekkür ederim.

Bunu gayet ağır, yüzü gülmez bir halle söyledikten sonra uzaklaştı.

Aradan birkaç gün geçti. Maurice panter avına gitmeğe hazırlanırken odasına elinde bir mektupla babası girdi.

— Yine o mektuplardan mı baba ?

— Evet. Sekizincisi. Hep aynı, «H» harfi kırık makinede ve her zamanki gibi İngilizce yazılmış...

Mektup iki cümleden ibaretti :

«Adamızda bulunmanız Budaya hakarettir. Buradan gitmezseniz çocuklarınızı kaybetmeğe hazır olun !»

Maurice omuz silkti :

— Zevzeklik !

Mektubu cebine yerleştiren babası :

— Ben de pek önem vermem, dedi, ama yine de avda ihtiyatlı ol Maurice. Yılanlara karşı serum götürmeği unutma.

— Unutmam. Şırınga ile serumu daima cebimde taşıyorum.

Maurice orman yolunu tutunca Hubert'le Simone da sokağa çıktılar, Seylân'ın başkenti Kandy'nin çarşı pazarını dolaşmağa bayılıyorlardı. Çeşitli baharat satıcıları, falcılar, yılan terbiyecileri... Bütün bunlar batılı çocuklar için heyecan veren bir başkalıktı. Timsahlardan kurtardıkları Varanga da oradaydı. Çocukları her görüşünde kısa bir baş selâmiyle yetiniyordu.

O gün iki kardeş, önünden geçerken Varanga seyircilere tehlikeli numaralarını gösterdikten sonra yılanlarını deriden torbasına yerleştiriyordu. Simone'la Hubert'i görünce ilk olarak yanlarına sokuldu, yavaşça :

— Kulağıma çalınan şeyi siz de duyun, diye fısıldadı. Ağabeyiniz ormana gidecek-

miş. Ölüm bekliyor onu orada...

Simone :

— Aman Yarabbi !... diye çığlık attı. Hubert, Hintlinin koluna yapıştı :

— Ne zaman duydun ?... Ağabeyim bugün ormana gitti.

Bunu söyler söylemez, Varanga'nın her zamanki uyuşukluğundan eser kalmadı.

— Çabuk koşalım oraya ! dedi.

Torbasını sırtlayıp kestirme yoldan ormana doğruldu. İki kardeş onu takip etti. Ormana girince ortalık birdenbire kapkaranlık oldu. Hubert, bir an : «Keşke eve uğrayıp Simone'u bıraksaydım; hem babama haber verirdim; yanımıza silâh alarak gelirdi...» diye düşündü. Ama vakit kaybetmenin sırası değildi.

Dar bir patikadan ilerleyerek iki yana bakıyor, panter için hazırlanan tuzağı seçmeğe çalışıyorlardı. Bir aralık Hubert :

— Hah burası !... Ağabey, burada mısın ? diye seslendi.

Maurice sağdı. Sağdı ama, düşmanları onu pantere hazırladığı tuzağa atmış, yırtıcı hayvana yem olarak bırakmışlardı.

Hubert çukura atlamak üzereyken Varanga kolundan tuttu :

— Olmaz. Bunu ben yapacağım.

Maurice'i bağlayan ipleri kesip yukarı çıkmasına yardım etti. Genç adam Hintliyi görünce :

— Vay, sen misin Varanga ? diye bağırdı. Ödeştik dostum !

Elini kuvvetle sıktı. İçten birkaç söz daha söylemeğe hazırlanırken Varanga'nın yüzü yine asıldı. Yürüdüler. Maurice yolda, avı beklerken, birkaç kişinin sessizce arkadan gelip sopayla başına vurup onu bayılttığını ve bağladıktan sonra çukura attıklarını anlattı. Orman kenarına gelince Maurice, Hintliye dönerek :

— Bize fenalık etmek isteyenlerin kim olduğunu biliyor musun Varanga ? diye sordu.

— Biliyorum. Göstereceğim size. Çarşıya her gün güneş batmadan önce uğrayın.

Maurice kardeşlerine :

— Hadi siz eve dönün, dedi. Yalnız burada olanı kimseye anlatmayın. Hele annemizi meraka düşürmek hiç doğru değil.

Simone ağabeyisinin koluna yapıştı :

— Sen de bizimle gel !

Maurice güldü :

— Döner miyim ! Korkma, tüfeğime el sürmekten çekinen devşirme haydutlar parayla tutulmuş bir takım alçaklardan başka kimseler değil, bir daha dönmezler... Ama beklediğim panter her halde gelmek üzere. Tuzakta bıraktığım kuzuyu ona yedirmek niyetinde değilim.

Islık çalarak ormana döndü.

Sabaha karşı eve gelen Maurice'in sırtında pırıl pırıl, siyah bir panter postu sallanıyordu.

Vernet ailesinin huzurunu kaçıran imzasız mektuplar birkaç gün arayla gelmeğe devam ediyordu. Üç kardeş her gün çarşıya uğrayıp Varanga'nın işaretini bekliyordu. Yılan terbiyecisi onlara hiç tanışıklık göstermiyor, yalnız oralarda dolaşan melez halkı dikkatlice süzüyordu. Nihayet bir gün yılanlarını toplarken Maurice'e göz işaretiyle bir gurupun ortasında yüksek sesle konuşan iri yarı bir melezi gösterdi. Maurice, adama bakınca babasının yanında çalışan ve hırsız olduğu için birkaç ay önce kovulan Marteiro'yu tanıdı. Bir sıçrayışta yanına yaklaştı :

— Sana bir şey soracağım Marteiro, dedi. Pusudaki bir avcının üzerine çullanıp onu hayvan tuzağına düşürmek için parayla katil kullanan adama sizde ne derler ?

Çarşıdakilerin dikkatini çekmek için mahsus yüksek sesle konuşuyordu. Ama tam o anda korkunç bir şey oldu.

Varanga, Maurice'e melezi göstermek için bakışını, henüz torbaya yerleştirmediği iki yılandan bir an ayırmıştı. Kobralardan biri bu fırsattan faydalanarak, yaylanmış gibi dikleşti, Hintlinin koluna yapıştı. Hafif çığlığını sadece Simone duydu. Yanında durup ağabeyisiyle

Marteiro'ya bakan Hubert'e:

— Varangayı yılan soktu Hubert, diye bağırdı.

Hintliyi yüzde yüz ölümden kurtarmak için iki çare vardı: kanayan yaradan zehirlenmiş kanı emmek; yahut vakit kaybetmeden serum yapmak... Hubert ağabeyisine koştu:

— Şırınganı ver ağabey. Varanga'yı yılan soktu!

Varanga'nın yanına gidince birdenbire irkildi: kardeşi Simone, Hintlinin önüne çömelmiş, yarasından zehirli kanı emiyordu. Kurtarıcı serum iğnesi yapıldıktan sonra Varanga'nın ölgün bakışları canlandı, morarmış dudakları anlaşılmaz bir şeyler mırıldanmağa başladı. İki kardeş sadece:

— Avrupalı... kibar beylersiniz... Varanga önemsiz bir Hint fakiri... gibi sözler farkettiler.

İlk heyecan geçince Hubert, Simone'a atıldı:

— Hepsini tükürdün mü bari kahramanlık budalası?

Kızmamıştı ama, duygulandığını saklamak istiyordu. Sonra ağabeyisine dönerek:

— Varanga'yı kurtardık, sen de işini bitir! diye seslendi:

Maurice bu defa yerli dilinde bağırdı:

— Sana, para vererek cinayet işletene ne denir? diye sormuştum. Cevap versene!

Melezin yüzü soldu.

— Ne... ne demek istediğinizi anlamadım.

— Anladın, gayet iyi anladın. Anlamadınsa ben sana söyliyeyim: böylelerine densiz, alçak, tabansız derler. Kendini koru!

Marteiro'nun yüzündeki yapmacık nezaket maskesi birden düştü. Vahşi bir hiddetle yumruklarını sıktı. Fakat Maurice ondan daha atik davrandı. Çenesinin altına yapıştırdığı yumrukla melezi yere serdi.

Yetişen polislerle birlikte karakola gittiler. Telefonla çağırılan Bay Vernet hem Maurice'e ormanda yapılan suikastı, hem çocuklarının Varanga'yı nasıl kurtardıklarını öğrendi. Üçüne de sessizce baktı, kısaca:

— Sizinle iftihar ediyorum, dedi.

«H» harfi kırık makine Marteiro'yu ele verdi.

O günden sonra Varanga sık sık Vernet'lerin kapısını çaldı. Ormanda avladığı en iyi av hayvanlarını, tuttuğu balık, nâdide kuş, ayrıca topladığı çiçek ve meyvaları getiriyordu. Bunları sessizce bırakıp giderken gözlerinde, dilinin ifade edemediği, etmeğe çekindiği sonsuz bir sevgi, bağlılık vardı.

Çeviren: Nihal Y. Taluy

BİLMECE BULMACA...

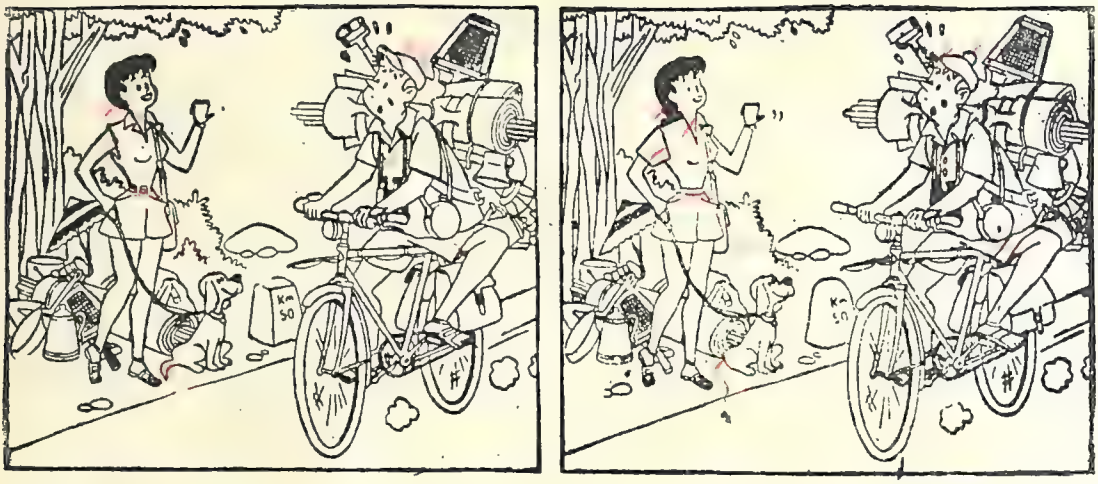

Bu iki resme dikkatlice bakın. Birbirinin aynı gibi görünüyor değil mi? Halbuki bu resimlerde birçok ayrılıklar vardır. Bunları bulun bakalım.

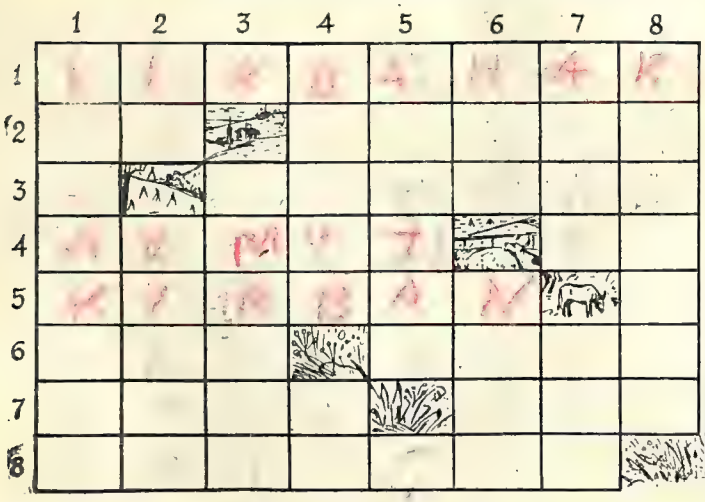

Yukarıdan aşağıya, soldan sağa :

1 — İçinde bulunduğumuz mevsim

2 — Bir nota; bir güney vilâyetimiz

3 — Benim adımdan olan arkadaşım

4 — Bir bahar meyvası; tersi bir hayvan

5 — Bir dileğin yerine gelmesine yardım için kurban kesmek, mum yakmak gibi bir şeye niyet etmek

6 — Tersi İran kırallarının unvanı; taş parçası

7 — Abide cihet

8 — İslâmiyetin kutsal ayı.

YAPI ve KREDİ BANKASININ BİR HİZMETİ

Yapı ve Kredi Bankası müşterilerinin çocukları artık Doğan Kardeş'e yarı fiatla (yılda 12 lira yerine 6 lira) abone olabileceklerdir. Bu ucuz aboneden faydalanmak için bulunduğunuz yerdeki Yapı ve Kredi Bankası şubelerine başvurunuz.

Kar Topu Savaşı

KARLI tepelerin eteğinde bir küçük şehir vardı. Buranın ihtiyarları bir zamanlar dağlarda devlerin dolaştığını anlatırlardı ama, yıllar var ki kimse onları ne görmüş ne de izlerine rastlamıştı.

O şehirde Franz adında öksüz bir çocuk vardı. Fırıncılık yapan anneannesiyle birlikte otururdu. Her gece anneannesi geç vakitlere kadar ekmek pişirir, Franz da ertesi gün ekmekleri, müşterilerin evlerine götürürdü.

Bir kış sabahı Franz, elinde ekmek sepeti sokakta giderken hayatının en tuhaf manzarasıyla karşılaştı. Kar yağıyordu... Yağıyordu ama, bu kar lâpa lâpa değil, kar topu iriliğinde yağıyordu. Çocuk o kadar şaşırdı ve korktu ki, bir müddet olduğu yerde kalakaldı. O sırada yüzüne bir kar topu çarptı. Bunun üzerine dikkat etti... Kar toplarının karşıdaki bir tepenin arkasından geldiğini gördü.

Hemen fırına döndü. Anneannesi pasta pişiriyordu. Franz olup bitenleri heyecanla anlattı. Anneannesi sessiz bir kadındı. Dinlediği bir şey ne kadar heyecanlı olursa olsun, hiç telâş etmezdi. Bu yüzden Franz'ın anlattıklarına da aldırış etmedi.

— Olur mu olur, dedi, kar topu yağıyorsa ne yapalım yâni ?...

Bunun üzerine Franz :

— Öyleyse gidip kaymakama haber vereyim, diye evden fırladı.

Sabahın pek erken saati olduğundan daha sokaklarda kimseler yoktu. Çocuk koşa koşa kaymakamın evine giderek kapıdan :

— Kaymakam bey, koşun, kar topu yağıyor, diye bağırmaya başladı.

Kaymakam hemen dışarı çıktı. Çocuğun sesi komşuları da uyandırmıştı. Yakında oturan bir subay hemen kocaman durbününü alarak dışarı çıktı. Kar toplarının geldiği tarafa doğru bakınca, gördüğü manzara karşısında bağırmaktan kendini alamadı :

— Aman şu hale bakın ... İki tane dev çocuk var... Boyları çam ağaçlarından daha uzun. Kar topunu onlar atıyor. Üstelik de gülüşüyorlar.

Sıra ile herkes dürbünle bakmaya başlamıştı. Franz da dürbünle beş metre boyundaki çocukları gördü. So-

luk soluğa hemen eve koşarak :

— Anneanne, dedi, gel de dev çocuklara bak. Bizim şehri kar topuna tutuyorlar.

Anneanne hiç telâş etmeden :

— Olur yavrum, dedi, işim şimdi bitti, gelebilirim.

Dürbünü alıp bakınca :

— Pek yaramaz çocuk bunlar, diye söylendi... Benim oğullarımın çocukluğunu hatırlattılar bana.

Kaymakam :

— Saçma ! diye bağırdı. Bu gördükleriniz çok tehlikeli iki dev !... Eğer onları hemen durdurmazsak bütün şehri kara gömecekler.

Anneanne dediğinde israr ediyordu :

— Hayır... Dev de olsalar, bunlar çocuk. Eğer yaptıklarına aldırış etmezsek çekilir giderler.

Fakat kaymakam adamlarına emir vermeğe başlamıştı bile...

— Bu devlerle aramızda bir kar topu savaşı başlıyacaktır. Çabuk büyük sapan makinesini hazır edin. Bütün şehir halkı kalın elbiseler giyinip yamacın eteğine gelsin. Herkes elinden geldiği kadar çok kar topu yapsın!...

Anneanne işin bu hale geldiğini görünce hiç sesini çıkarmadan fırının yolunu tuttu. Şehirliler de, büyük sapan makinesini getirmek için müzenin yolunu tuttular. Bir kısmı da kar topu yapmaya başlamıştı. Franz hemen anneannesinin arkasından koşarak :

— Ben de gidip yardım edeyim, dedi, herkes kar topu yapıyor.

— Olmaz Franz, sen burada kalıp bana yardım edeceksin... İşimiz var.

— Ne işimiz var anneanne ?

— Kurabiye yapacağız.

— Şimdi kurabiye yapmak çok mu lâzım sanki ?

— Ben ne diyorsam sen onu yap...

Çaresiz, Franz önlüğünü giyerek çalışmaya başladı. Çok geçmeden hamur yoğurulmuş, Franz kurabiyeleri kesmeye başlamıştı. Bu iş tamam olunca, anneanne hazırlanan kurabiyeleri tepsilere doldurarak fırına sürmeye başladı. Franz bir taraftan fırındaki işini yapıyor, bir taraftan da başını pencereden ayıramıyordu. Acaba kar topu savaşı nasıl gidiyordu ? Kaymakam dev çocukları yenebilecek miydi ? En sonunda dayanamıyarak anneannesine sordu :

— Acaba kar topu savaşını kazanacak mıyız ?

— Saçma ! Bu savaşı hiç kimse kazanamaz. Ama bana öyle geliyor ki, biz ikimiz dev çocukları uzaklaştıracağız.

Nihayet kurabiyeler pişmişti. Anneanne onları kocaman bir sepete doldurdu, sonra :

— Haydi bakalım Franz, dedi, büyük sapan makinesinin kurulduğu yere götürelim bunu.

Franz anneannesinin ne yapmak istediğini bir türlü anlıyamıyordu. Ama sapan makinesine gidileceğini duyunca sevinçle ona itaat etti. Oraya vardıkları zaman anneannesi :

— Kaymakam bey, dedi, ben özel bir cephane getirdim. Rica ediyorum, kar topu yerine bunları atalım. Bakalım ne sonuç verecek.

Hem kaymakam, hem de şehirliler bu gizli cephanenin ne olduğunu merak etmişlerdi. Ama Franz da anneanne de kimseye bir şey söylemiyordu. Anneanne, kaymakamın izin vermesi üzerine sapanın başına geçti. Franz'la birlikte kurabiyeleri doldurdular, sonra :

— Ateş ! diye emretti.

Arka arkaya bu şekilde birkaç defa ateş ettiler. Öte yandan kaymakam dürbünü alıp dev çocuklara bakmaya başlamıştı bile. Birden :

— Şunlara bakın, diye bağırdı, kurabiye yiyorlar.

Gerçekten dev çocuklar, Franz'la anneannesinin attıkları kurabiyeleri yemeye koyulmuş, onlara kar topu atmayı unutmuşlardı. Bir ara bir tek kar topu geldi, onun da içinden bir kâğıt çıktı. Kâğıtta şunlar yazılıydı : **«Kurabiyelere teşekkür... İnşallah sizi fazla rahatsız etmedik...»**

Kaymakam gözünü dürbünden ayırmıyordu. Heyecanla :

— Gidiyor, çocuklar gidiyor, diye bağırdı... Kar topu savaşı bitti !...

Herkes seviniyor ve Franzla anneannesini alkışlıyordu. Anneanne :

— Mesele çok basit, diye izah etti. Yıllarca önce benim çocuklarım birbirleriyle kavgaya tutuştuğu vakit onlara hemen kurabiye verirdim. Ağızları dolu olunca kavga etmeyi unuturlardı. Bunlar da çocuk olduğu için aynı şeyi yaptım.

Herkes çok akıllı olduğunu söyliyerek anneanneyi tebrik ediyordu.

O günden sonra şehre bir daha kar topu yağmadı.

BİR
HİNT
MASALI

FİL KEMİKLERİNDEN YAPILAN EV

VAKTİYLE bir adam ölürken çocuklarını yanına çağırarak :

— Beni iyi dinleyin yavrularım, dedi, iki büyük oğlum arazimi paylaşsın. Sana gelince küçük, sana da sadece anneni veriyorum.

Çok geçmeden adam öldü. Küçük çocuk da annesini alarak başka diyarlara gitmek üzere yola çıktı.

Günlerce, haftalarca bin bir güçlük içinde yol aldılar. Nihayet bir gün karşılarına bir dere çıktı. Çocuk, anası sırtında dereden geçerken suyun içinde parıldayan bir takım taşlar gördü. Annesini karşı kıyıya bıraktıktan sonra geri dönerek iri parlak taşlardan toplayıp cebini doldurdu. Sonra yine yola devam ettiler. Nihayet uzak bir ülkeye vararak orada kendilerine bir ev aldılar.

O akşam ortalık karardığı sırada çocuk tesadüfen taşları cebinden çıkaracak ol-

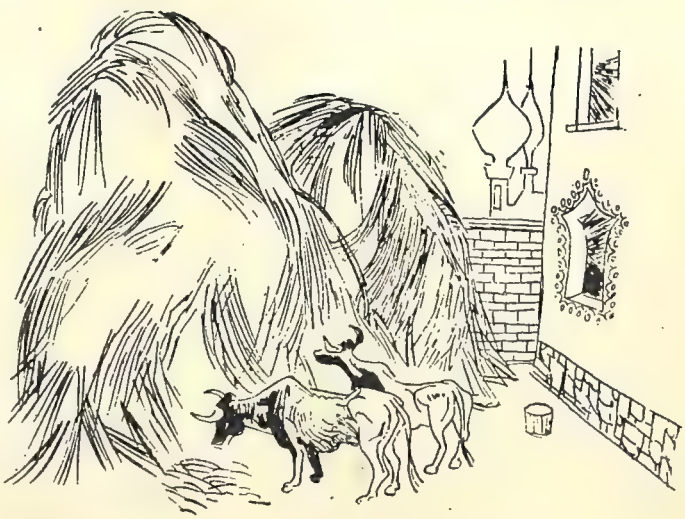

du. Bir de ne görsünler, pırıl pırıl parlamıyor mu? Taşların parlaklığı o kadar fazlaydı ki, artık ayrıca ışık yakmaya lüzum kalmamıştı.

Bir gün padişahın veziri kapılarının önünden geçerken içerdeki tuhaf parıltı dikkatini çekti. Hemen kapıyı çaldı. İçeriye girince etrafta lâmba filân göremedi. Odayı dolduran ışık taşlardan çıkıyordu. Bunu padişaha hediye etmeyi düşünerek:

— Bunları bana satın, dedi, ne isterseniz veririm.

Önce razı olmadılar ama, sonunda taşları satmayı kabul ettiler.

Çocuk yine o dereye gidip taş toplayıp getirdi. Onları da satıp parasını aldılar. Bu olup bitenler çocuğu çok gururlandırmıştı. Annesine:

— Git bana padişahın kızını iste, diye tutturdu.

— Aman oğlum, dedi annesi, padişah sana kızını verir mi hiç?

Nihayet çocuğun ısrarlarına dayanamıyarak gidip padişahtan kızını istedi. Padişah da vezirleriyle konuştuktan sonra:

— Olur, kızımı veririm, dedi, fakat daha önce bana fil kemiklerinden dokuz kat yüksekliğinde bir saray yapmalıdır. Eğer bunu yapamazsa başını keserim.

Annesi bunları çocuğa bildirdiği zaman zavallının korkudan uykusu kaçtı. İki gece hiç uyuyamadı.

— Yüzlerce fil lâzım bu iş için, diyordu, halbuki ben bir tek fil bile bulamam.

Üçüncü gece biraz uykuya dalmıştı ki, rüyasında babasını gördü.

— Üzülme yavrum, diyordu babası, sana söyliyeceklerimi yap. Dokuz araba dolusu kaya tuzu, dokuz araba dolusu da şarap al. Bunları ormanın içindeki bir açıklığa götür. Tuzu her tarafa yay. Sonra oraya en yakın su birikintisine şarabı dök. Filler tuzu çok severler. Onu yiyince suya koşacaklardır. Şaraplı suyu içince bayılırlar. Sen de onları kolayca öldürürsün.

Çocuk uyanınca babasının dediğini yaptı. Bir aya kalmadan padişahın istediği gibi fil kemiklerinden yapılmış saray tamamlandı.

Padişah ve adamları bu işe çok şaştılar. Sonunda da delikanlıyı karşılarına çağırarak:

— Padişahın kızıyla evlenmeden önce bir işi daha başarmalısın, dediler. Sarayın avlusunda iki tane saman yığını var. Bunların her biri bir yılın mahsulüdür. Sen iki tane öküz getirip bunları bir gecede yedireceksin. Akşamdan sabaha kadar bir gecede yiyip bitiremezlerse başını keseriz.

Delikanlı eve dönünce ağlıyarak:

— Bu defa sahiden mahvoldum, dedi, bu işi imkânı yok başaramam.

Fakat o gece rüyasında yine babasını gördü. Babası ona:

— Hemen yola çık, batıya doğru yürü, dedi, çok tuhaf şeyler göreceksin, aradığını orada bulabilirsin.

Çocuk yola çıkıp günlerce yürüdü. Bir sabah karşısına

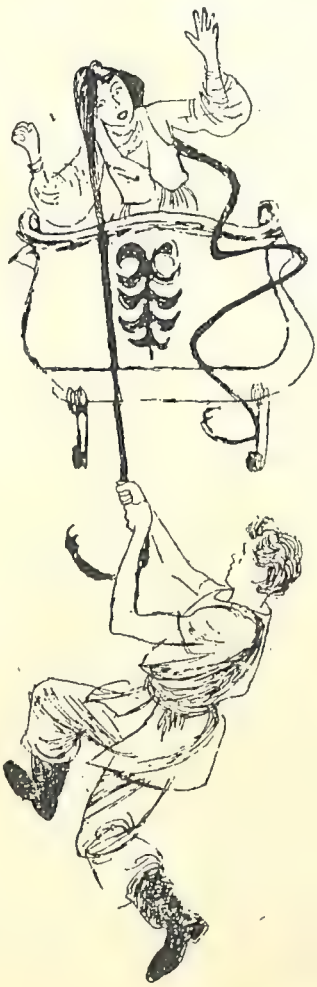

bir çiftçi ailesi çıktı. Kadın bir kenarda oturmuş iş işliyor, adam da bir çift sıska öküzle dere tepe demeden, taşlık, kayalık demeden önüne neresi gelirse sürüp tarla yapmak istiyordu. Çocuk buna çok şaştı. Kadına derdini anlatınca o :

— Bizim öküzler tam senin aradığın hayvanlar, dedi. Yalnız onları para ile satmayız. Sen iyi bir çocuğa benziyorsun. Al götür, işin bitince geri getirirsin.

Çocuk hayvanları önüne katıp geri döndü. Bir akşam üzeri sarayın avlusuna vardı. Hayvanları saman yığınlarının yanına bırakarak eve döndü. Vezirler bunu görünce gülmekten katıldılar. Bu iki sıska öküz mü dağ gibi samanları bitirecekti? Halbuki bunlar alelâde öküz değildi. Ortalık iyice kararınca kalkıp etrafı yokluyarak denizin hangi tarafta olduğunu anladılar. Sonra saman yığınlarının arkasına geçerek üflemeye başladılar. Böylece üfleye üfleye bütün samanları denize uçurdular. Ertesi sabah saray halkı pencereden baktığı zaman meydanda bir zerre bile saman göremediler. Öküzler ise bir kenara uzanmış geviş getiriyorlardı. Bunun üzerine padişah çocuğu çağırarak :

— Doğrusu bu iyi bir başarı, dedi, ancak kızımı bu kadar kolaylıkla alamazsın. Senden son bir isteğim daha var; eğer onu da başarırsan kızımı veririm. Git bana hayat gülünü getir.

Delikanlının bu işe pek canı sıkıldı. Hayat gülünü nereden bulacaktı? Fakat daha önce öküzleri geri götürmek aklına geldi. Çiftçilere söz vermişti. Hayvanları götürüp teslim ettiği zaman çiftçiler :

— Haydi bakalım işin oldu, dediler, geri dön de koş evlen.

— Ne gezer, dedi çocuk, şimdi de benden hayat gülünü istiyorlar.

Çiftçi :

— Bu çok zor bir iş ama, dedi, ben sana yardım ederim. Al sana iki ceviz. Bunların biri açık, diğeri koyu renktedir. Önce koyu renklisini yere bırak, nereye giderse sen de peşinden git. Bu seni gülün bulunduğu yere götürür. Geri dönmek isteyince de açık renklisini yere bırakırsın. O da seni evine getirir.

Çiftçinin karısı da çocuğun yolunu keserek :

— Benim de söyliyeceklerim var, dedi, bu gül, kapısında aslanların beklediği bahçededir. Bahçede güzel bir prenses yaşar. Önce bir kuzu bulup ikiye ayırman lâzım.

Halk Oyunlarımızı Tanıyalım

KASTAMONU DAVUL OYUNU

Kastamonu'nun meşhur «Kara Yılan» ını kim tanımaz. Şimdi o, Amerika'da bile tanınıyor artık. Kara Yılan, Kastamonu'nun meşhur «Davul Oyunu» nu çok güzel canlandırır. Boynuna asılı davulunu çalarak fırdolayı dönüp zıplayan, kıvrılıp bükülen bu heyecanlı halk sanatkârımızı görüp de coşmamak elde değildir.

Hayvanlar senin üstüne atılacağı sırada kuzu butlarını önlerine atarsın. Prenses bir balkonda durur. Uzun saçları yere kadar sarkar. Yavaşça yaklaşır, saçından yakalarsın. Aslanlarının başı için yemin ettirmeden bırakma !.

Delikanlı cevizi takip ederek yola koyuldu. Her şey kadının anlattığı gibi geçti. Kız saçını kurtarınca aşağıya indi. Konuşup arkadaş oldular. Çocuk bir hafta kadar orada kaldı. Âdeta ondan ayrılmak istemiyordu. Fakat sonunda gitmeğe karar verdi. Gözyaşları içinde kızla vedalaşıp hayat gülünü alarak yola koyuldu. Dönüşte eski evine uğrayarak kardeşlerini de gördü. Onları da yanına aldı. Yolda içinde parlak taşlar bulunan dereye vardıkları zaman çocuk derenin kaynağına gitmek istedi.

Yürüdüler, yürüdüler. Oraya varınca bir genç kız gördüler. Fena halde yaralanmıştı. Suya düşen her kan damlası parıldayan bir taş olarak akıp gidiyordu. Çocuk kızı kurtararak yanına aldı.

Şehre varınca padişah onu büyük bir törenle karşıladı. Delikanlı :

— İstediğiniz her şeyi yerine getirdim, dedi, şimdi de siz benim istediğimi verin. Prensesin büyük ağabeyimle evlenmesini istiyorum.

Ortanca ağabeysine de dereden getirdiği kızı verdi. Hemen düğün dernek yapıldı.

Kendisine gelince, derhal koyu renkli cevizi yere koyarak hayat gülünün yetiştiği bahçede onu bekleyen kıza gitti. Aslanlar onu görünce kedi gibi mırıldanarak yanına sokuldular.

Orada o kızla evlendi. Hâlâ da orada yaşıyorlar. Çünkü kızdaki hayat gülü bir tane değildi. Bütün bahçe o güllerle doluydu.

Eğer aslanlardan korkmazsanız siz de yolunuz düşünce bir uğrayın.

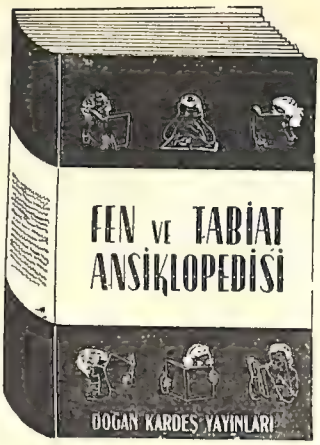

Bütün bilgileri bir ciltte toplayan ilk ansiklopedi.

Her evin kitaplığında muhakkak bulunması gereken faydalı bir eser.

Eksikleri tamamlanmış, haritaları yeniden yapılmış

İKİNCİ BASKI

Fiatı 15 Lira

DOĞAN KARDEŞ YAYINLARI

24. sayfadaki
PASTA KAÇA
AYRILABİLİR'İN CEVABI

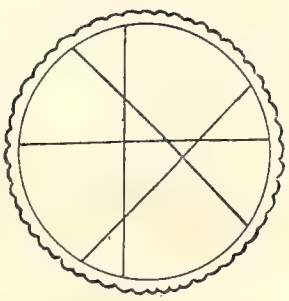

Pasta bu şekilde 11 parçaya bölünebilir.

ZEYNEBİN SÜPÜRGESİ

— Başı 20 inci sayfada —

lamış. Aman Allahım, evin halini görmeyin. Kırılmış yumurtalar bir yanda, unlar, sütler bir yanda, bir karışıklık ve zarar ziyan ki, demeyin gitsin.

İhtiyar kadın süpürgeyi durdurmaya çalışmış ama, boşuna. Hattâ onu durdurayım derken süpürgeye dokunmuş, bu defa süpürge kendisini de süpürmeye başlamış. Kapıdan dışarı çıkarıp merdivenlerden aşağıya yuvarlamış, sonra önüne katıp bahçe kapısından sokağa atmış.

O sırada Zeynep pazardan eve dönüyormuş, Allahtan yolu oraya düşmüş de onlara raslamış. Hemen süpürgeyi durdurup ayağa kaldırmış :

— Ne oldu efendim ? diye sormuş. Ne geldi başınıza ?

Kadın bitkin bir halde :

— Çabuk götür onu, demiş, çabuk götür, bir daha görmiyeyim.

Cadı kadın ohluya pufluya büsbütün berbat olan evinin yolunu tutadursun, Zeynep de süpürgesini alarak evine dönmüş.

Süpürgenin yıllarca ve yıllarca Zeynebe hizmet ettiğine hiç şüpheniz olmasın. Hattâ yine de onun evini süpürmektedir. Ama bir daha hiç kimse süpürgesini ondan ödünç almaya cesaret edememiş.

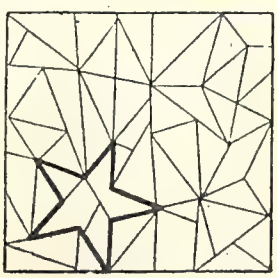

24. sayfadaki beş köşeli yıldız burada gizlidir.

ŞİİR BAHÇESİ

Tanınmış şairlerimizin Atatürk, memleket, tabiat ve aile için yazdıkları güzel şiirler «ŞİİR BAHÇESİ» adlı bir kitapta toplanarak Doğan Kardeş Yayınları arasında basılmıştır. 160 sayfa, 115 şiir, renkli, resimli, cildli Fi. 3 lira

BERELİ adam

AYLA elindeki kuşla içeri girince teyzesi alabildiğine söylenmeye başladı.

— Nedir o elindeki bakayım. Saksağan öyle mi? Bir bu eksikti. Zaten evi hayvanat bahçesine çevireceksin sen.

Ayla boynunu bükerek cevap verdi:

— Kızma teyzeciğim, hayvan yaralı da ondan getirdim. Onu bu hâlde ormanda bırakabilir miyim?

— Evin altını üstüne getirmesi daha mı iyi sanki?

— Ama ormanda onu tilkiler yer sonra. Üstelik dün öğretmenimiz insanların hayvanlara daima yardım etmesini söyledi. Belki günün birinde onun da bize bir faydası dokunur.

Bu sözleri sekiz yaşındaki küçük Leylâ söylemişti. Hizmetçi de söze karışarak:

— Aman, dedi, bu pis hayvanın bize ne faydası olacakmış? Neyse şunu bilin ki, iyileşir iyileşmez salıvermeniz şart.

Çocuklar söz verdiler.

Aradan günler geçti. Hayvan iyileşti. Fakat bir türlü evi terkedip gitmiyordu. Arada bir çıkıp dolaşıyor, sonra tekrar eve dönüyordu.

Ama doğrusu gerçekten teyzelerinin söylediği gibi evin altını üstüne getiriyordu. Meselâ masanın üstünde duran bir paketi delip içindekileri döküyor, açıkta bulduğu peynirleri, meyvaları gagasiyle delik deşik ediyordu. Böyle zamanlarda hizmetçi elinde süpürgeyle kuşu kovalar, çocuklar da gülmekten katılırlardı.

Bir gün yine böyle bir patırtı sırasında aşağıdan babalarının sesini duydular. Ayla:

— Babamın sesi pek tuhaf, dedi, hiç böyle konuşmazdı o. Koşup bakalım ne olmuş.

Aşağıda babası bir iki komşuyla konuşuyordu.

— Bu son aylarda yapılan altıncı hırsızlık, diyorlardı. Geceleri herkes uyurken gelip hırsızlık ediyor. Uzun boylu, zayıf, hem de kabak kafalı biriymiş.

— Evet, onun için de bere giyiyor.

— Ne olursa olsun, bu işte hepimiz polise yardım etmeliyiz. Görürsek hemen haber verelim.

Bu sırada Leylâ söze karışarak:

— Başında bere olduğuna göre, dedi, kabak kafalı olup olmadığını nereden anlıyacağız?

Babası sert bir sesle:

— Bu, dedi, polislerin işi, seni ilgilendirmez.

Başka bir komşu da:

— Yerini kim bildirirse beş bin lira mükâfat verecekler, diye ilâve etti.

Komşular gittikten sonra konuşmayı dinleyen hizmetçi mutfağa döndü. Aman Allahım, saksağan masanın üstündeki pirinç paketini delip içindekileri yere dökmemiş mi? Hayvan onun geldiğini görünce uçup en üst raftaki bir tasın içine saklandı. Çok geçmeden mutfak

kapısı çalındı. Ayla kapıyı açmaya gitti. Karşısında kahverengi saçlı, bıyıklı bir adam duruyordu. Nezaketle:

— Affedersiniz, dedi, ben polisim, işte hüviyetim, ev sahibini görmek istiyorum.

Leylâ heyecanla:

— Babamı, bereli adam sanmayın sakın. O bir defa kabak kafalı değildir. Hem evde yok zaten. Ne istiyorsunuz siz? diye öne atıldı.

— Şu yakalanmayan hırsız işi için geldik. Bir arkadaşımla ben şehirdeki büyük evleri gezip incelemekle görevlendirildik. Hattâ bu evlere bir de alârm tertibatı yapacağız.

— Nasıl şeymiş o?

— Anlatılması uzun. Yalnız hırsız kapı veya pencereleri zorlayınca evdeki bütün ziller çalmaya başlayacak.

Çocuklar polisi içeri aldılar. Çok geçmeden saksağan uçup geldi. Birden bire adama yaklaşıp yüzüne doğru uçtu, bıyığını kapıp kaçıverdi. Yabancı büyük bir korku içinde çocukları itip devirerek pencereden atlayıp kaçtı. Leylâ ile Ayla bir anda durumu anlamışlardı. Demek bu bereli adamdı. Bıyığı takma olduğu gibi saçı da takma olabilirdi. Çocuklar adamın peşine düşmüş:

— İmdat! Yakalayın! Kaçıyor! diye bağırışıyorlardı.

Sokaktan geçen bir iki komşu ve bazı evlerin köpekleri yetişip yalancı polisi yakaladılar. Gerçekten hüviyet kartı gibi saçları da sahteydi. Bir saat sonra polise teslim ettiler. Leylâ'nın babası:

— Şimdi iş anlaşıldı, dedi. Demekki bu adam gündüzleri şu veya bu sebeple evlere giriyor, geceleri de rahatça gelip soyuyordu. Aferin çocuklar, sizin sayenizde...

Çocuklar hep bir ağızdan atıldılar:

— Hayır baba, bizim değil saksağanın sayesinde.

— Hakkınız var, Sezar'ın hakkı Sezar'a.

— İyi ama mükâfatı kim alacak şimdi?

Anneleri:

— Bahçıvan Nedim Efendi, dedi, çünkü hırsızla asıl boğuşan o oldu.

Çocuklar el çırparak:

— Bravo Nedim efendi, diye bağırıştılar.

Bahçıvan sevinçten ne diyeceğini bilemiyordu. Kekeliyerek:

— Kaç zamandır köye gitmek istiyordum, dedi, ama param yoktu. Bu sayede hem gidip çoluk çocuğumu göreceğim, hem de onlara hediye götüreceğim.

Hep birlikte eve girdiler. Artık herkes saksağanı çok seviyordu.

— Senin kuvvetli olduğunu ben nereden bileyim.

— İşte ispatı!

MERAKLI ŞEYLER

SİNEKLER KONUŞUR MU?

Bir İngiliz bilgininin yaptığı denemeye göre, sinekler aralarında çeşitli hareketlerle değil, çıkardıkları sesler yardımıyla anlaşırlarmış.

Mikrofon üzerine konulan bir sineğin deneme boyunca, çıkardığı sadalar tesbit edilmiş; bunlar, kanatlardan çıkan sesten çok farklıymış. Uzaktan gelen bir beygir kişnemesini andırıyormuş.

BAŞIMIZDA KAÇ TANE SAÇ VAR?

Başımızda kaç tane saç bulunduğunu düşündünüz mü hiç? Sayılması her ne kadar güçse de, tespit edildiğine göre, bir insanın başında, ortalama olarak, 120.000 saç teli varmış. Siyah saçlılarda tel sayısı, sarılarınkine göre, daha azdır: ancak 110.000 dir. Sarı saçlılarda ise bu sayı 140.000'e kadar çıkabilir.

BİTKİLERİN EN ÇOK YAŞIYANI

Bazı kayalar üzerinde yetişen kuru yosunlar, bilginlerin hesapladıklarına göre, bin yıl kadar yaşarlar.

KAÇAK AYI

Geçenlerde İtalya'da bir hayvanat bahçesinden küçük bir ayı yavrusu kaçmıştır. Yavru ayı şehrin kenar mahallelerinden birine gelince burnuna bal kokusu gelmez mi? Meğer orada bir bahçede birçok kovan varmış. Ayıcık kovanlardan birini devirip kendisine ziyafet çekmiş, ama karnı çok şiştiğinden girdiği delikten geriye dönememiş. Böylece tekrar yakayı ele veren ayıcık kendini hayvanat bahçesinde bulmuş.

1

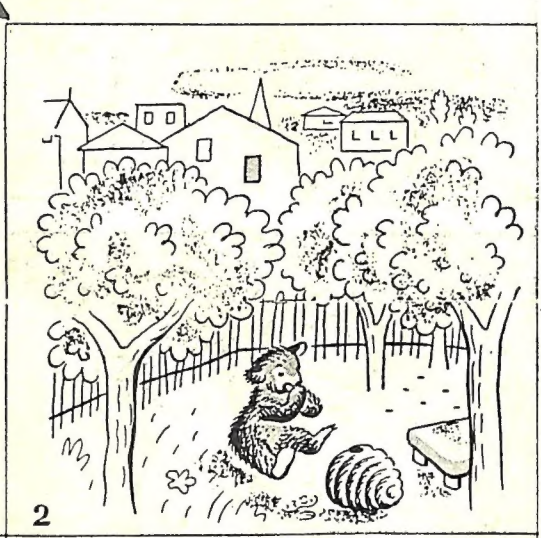

2

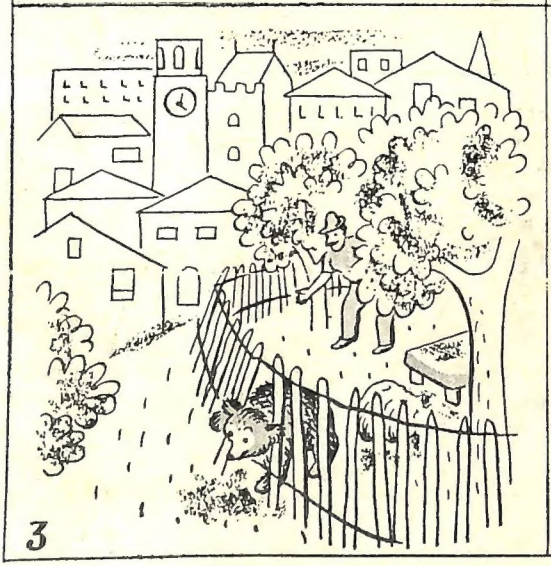

3

4

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.